Numer sprawozdawczy. Opłata ryczałtowa.

SPRAWY NAUCZYCIELSKIE

ZPNSZP

TREŚĆ:

Rok III. **Wilno — Maj — 1932** **Nr. 5.**

SPRAWY NAUCZYCIELSKIE

MIESIĘCZNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM ORGANIZACYJNYM, PEDAGOGICZNO-DYDAKTYCZNYM ORAZ SPOŁECZNO-OŚWIATOWYM

ORGAN ZARZĄDU WILEŃSKIEGO OKRĘGU ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO

Redakcja i Administracja: Wilno, ul. 3 maja 13 m. 7. — Tel. 1476. P. K. O. 81.300.

Senator Rzeczypospolitej Stanisław Nowak,
Prezes Zarządu Głównego Związku Naucz. Pol.

PORZĄDEK DZIENNY
X. Zgromadzenia Okręgowego Związku Nauczycielstwa Polsk. w Wilnie.

I-szy dzień obrad — 5 maja 1932 r., godz. 12.

1) Otwarcie Zgromadzenia.
   a) zagajenie,
   b) powitania.

2) „Nowy ustrój szkolny" — referat, — wygłosi Vice-prezes Zarządu Głównego kol poseł Smulikowski Juljan.

3) Dyskusja.

4) Wybory Komisyj:
   a) matki,
   b) wnioskowej,
   c) weryfikacyjnej.

5) Wieczorem o godz. 20-ej uroczysta akademja z okazji dziesięciolecia Związku Nauczycielstwa Polskiego na ziemiach północno-wschodnich.

II-gi dzień obrad — 6 maja 1932 r., godz. 9.

1) „Aktualne zagadnienia zawodowe" -- referat, wygłosi Sekretarz Wydziału Wykonawczego Zarządu Głównego Z. N. P. kol. Machowski.

2) „Życie Związkowe" — referat, — wygłosi członek Wydziału Wykonawczego Zarządu Okręgu Z. N. P. kol. Łyszczarczyk Leon.

3) Dyskusja.

Przerwa obiadowa:

1) Sprawozdanie z działalności Zarządu Okręgu Wileńskiego Z. N. P. za rok 1931.

2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.

3) Dyskusja.

4) Sprawa funduszu dla zredukowanych Koleżanek i Kolegów.

5) Wieczorem raut i zabawa.

III-ci dzień obrad — 7 maja 1932 r.

1) Obrady Komisyj — godzina 11-ta.
   Obrady plenarne — godzina 14-ta.

2) Sprawozdanie Komisji Matki i wybory:
   a) Zarządu Okręgu,
   b) Sądu Honorowego,
   c) Komisji Rewizyjnej.

3) Sprawozdanie Komisji Weryfikacyjnej i wnioskowej.

4) Uchwalenie wniosków.

5) Zamknięcie Zjazdu.

Obrady odbędą się w gmachu Uniwersytetu Stefana Batorego w sali Śniadeckich.

Ogniska winny zgłosić do Oddziałów Powiatowych w terminie do 25 kwietnia 1932 r. nazwiska delegatów i osób pragnących wziąć udział w Zgromadzeniu Okręgowem, zaś Oddziały sporządzą wykazy tych osób i doręczą w terminie do 1 maja p. p. Inspektorom Szkolnym w celu uzyskania urłopów. Delegaci winni przywieźć ze sobą listy uwierzytelniające; wzór listu został podany w Nr. 3-cim, strona 82 „Spraw Nauczycielskich". *Delegat nie posiadający listu uwierzytelniającego i niezgłoszony w terminie do 1-go maja nie będzie mógł korzystać z prawa głosowania i przemawiania*

Bezpłatne noclegi są zapewnione dla:

a) Delegatów Ognisk,

b) Prezydjów Oddziałów Powiatowych,

c) Członków Zarządu Okręgu, Komisji Rewizyjnej, Sądu Honorowego.

Po karty noclegowe należy się zgłaszać do kancelarji Zarządu Okręgu w Wilnie ul. 3-go Maja 13 m. 7.

Kolegom (żankom), którzy będą zmuszeni przyjechać pociągiem nocnym z 4 na 5 w nocy zostaną wydane karty noclegowe na dworcu. W poczekalni klasy II-giej będzie oczekiwał delegat Zarządu Okręgu z opaską na rękawie.

PROGRAM

uroczystej akademji z okazji dziesięciolecia Okręgu Wileńskiego Związku Nauczycielstwa Polskiego.

1) Pieśń Związkowa.

2) Zagajenie — kol. Dobosz Stanisław.

3) Chór wykona „Milda" Moniuszki.

a) „Chór wiejski",

b) Modlitwa do bogini miłości („Mildy"),

c) Epilog.

4) „Dziesięć lat pracy Związkowej" — referat — wygłosi kol. Stubiedo E.

5) Deklamacja — kol. Adamski.

6) Chór wykona:

a) Mel. lud. ukł. Kazury: „Na wysokiej górze",

b) Mel. lud. ziemi wil. ukł. Rogowskiego: „Ach ty duj",

c) Mel. lud. z. wil. ukł. Rogowskiego „Za harami, za lesami",

d) Mel. lud. ziemi wil. ukł. Gałgowskiego: „O ju la lu" (solo wykona p. Zofja Plejewska),

e) Mel. lud. ziemi wil. ukł. Rogowskiego: „Przyleciały gęsi",

f) Mel. lud. ziemi wil. ukł. Archangielskiego: „Zielona łączka".

Akademja odbędzie się dnia 5-go maja 1932 r. o godz. 20-ej w gmachu Uniwersytetu Stefana Botorego, sala Śniadeckich. Pierwsze 5 punktów będzie transmitowane przez rozgłośnię Polskiego Radja w Wilnie.

Pieśń wykona Okręgowy Chór Nauczycielski łącznie z chórami Wyższego i Państwowego kursów nauczycielskich w Wilnie pod dyr. p. Bronisławy Gawrońskiej.

KONFERENCJA OŚWIATOWA.

W dniu 4 maja 1932 r. odbędzie się w Wilnie Konferencja oświatowa, w której winni uczestniczyć wszyscy Kol. Kol. biorący udział w pracy społeczno-oświatowej.

Program konferencji przewiduje następujące referaty:

1. Organizacje Społeczno-Oświatowe, a praca oświatowa.
2. Praca oświatowa w oparciu o wartości regjonalne.
3. Organizacja pracy w Oddziałach Powiatowych oraz Ogniskach Z. N. P.

Konferencja odbędzie się w Kuratorjum O. S. Wileńskiego w Wilnie, przy ulicy Wolana 10. Początek o godz. 10-ej.

Informacje w sprawie urlopów znajdziecie Kol. Kol. w „Spr. Nauczycielskich" Nr. 4, str. 125.

Dziesięć lat.

Tegorocznem Zgromadzeniem Okręgowem Delegatów Ognisk zakończymy dziesięcioletni okres pracy związkowej na Wileńszczyźnie i Nowogródczyźnie. Zbierając się po raz dziesiąty w starej uczelni Batorowej, zastanowimy się nad tem, czegośmy dokonali w pierwszych dziesięciu latach naszego życia organizacyjnego i jakie zagadnienia stoją przed nami. Organizując dziesięć lat temu placówki związkowe na naszych terenach, dokładnie zdawaliśmy sobie sprawę z powagi chwili w jakiej to czynimy. Zadania stojące wówczas przed nami były

bardzo ważne i trudne do rozwiązania. Był to okres powstania państwowego szkolnictwa polskiego na tych ziemiach gnębionych długoletnią niewolą i należało sobie wówczas wyraźnie powiedzieć, że przyszłość tych ziem i stosunek ich do Państwa będzie zależał w dużej mierze od tego, czy szkoła i nauczyciel spełnią swe trudne zadania. Spełnienie tych zadań zależało w dużej mierze nie tylko od zapału i chęci do pracy nauczycielstwa, ale od jego przygotowania. Setki kursów urządzanych przez Władze Szkolne i Związek dały nam metody pracy i podniosły niejednokrotnie na duchu słabszych, upadających pod ciężarem ogromu obowiązków i trudności, spotykanych na każdym kroku. Nauczyciel związkowiec stał się motorem wszelkiej pracy społecznej o charakterze państwowym. Niema dzisiaj organizacji społecznej kulturalnej, stawiającej sobie jako cel dobro Państwa, w którejby Związkowcy nie pracowali. Ten stosunek do zagadnień społecznych, szkolnych i zawodowych sprawił, że dziś prawie 70 proc. nauczycielstwa w Okręgu szkolnym to członkowie Związku.

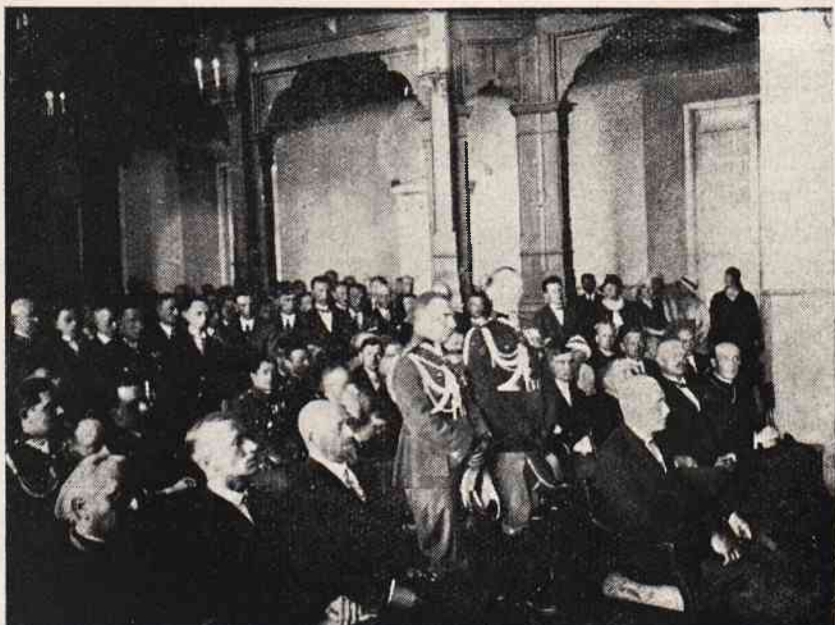
W czerwcu 1929 r. urządziliśmy Zjazd Okręgowy pod hasłem „Dziesięciolecia szkolnictwa na Kresach". Na Zjeździe poddaliśmy rozważaniom dotychczasowy dorobek i stan szkolnictwa, oraz udział Związku w pracy nad jego rozwojem. Obecny na Zjeździe p. Kurator Okręgu Szkolnego Wileńskiego, Pogorzelski Stefan stwierdził, iż nauczycielstwo podołało swemu wielkiemu zadaniu, oraz wyraził uznanie dla pracy Związku, mówiąc: „że Związek P. N. S. P. odegrał tu wybitną rolę, niosąc hasło świadomej pracy i wyrabiając typ ofiarnego nauczyciela ziem północno-wschodnich". Praca nasza została również oceniona przez najwyższe czynniki państwowe, czemu wyraz dał P. Prezydent Rzeczypospolitej, Prof. Ignacy Mościcki, zaszczycając swoją obecnością VIII-my Zjazd Delegatów Ognisk, który odbył się w czerwcu 1930 r. Panu Prezydentowi przedstawiliśmy w krótkich słowach swój dorobek społeczny i organizacyjny, oraz sytuację w jakiej szkolnictwo znalazło się na naszych terenach.

Kryzys gospodarczy Państwa, trwający od szeregu lat, szczególnie dotknął u nas szkolnictwo, borykające się z dużemi trudnościami od samego początku. Sytuacja finansowa samorządów sprawiła to, że nie tylko nie myśli się o budowie nowych budynków szkolnych, ale nawet o wykończeniu już rozpoczętych. Nadmierny przyrost dzieci i redukcje etatów, przeprowadzone w ubiegłym roku spowodowały nadmierne obciążenie nauczyciela, co fatalnie musi odbić się na jakości pracy, oraz jego zdrowiu. Wszystkie Zjazdy Powiatowe w roku sprawozdaw-

czym poświęciliśmy zobrazowaniu sytuacji w jakiej znalazło się szkolnictwo, aby w ten sposób zebrać odpowiednie materjały do dyskusji na Zgromadzeniu Okręgowem.

X-te Zgromadzenie Okręgowe odbywa się w okresie bardzo poważnych wydarzeń w życiu szkolnem. Uchwalenie przez Parlament nowego ustroju szkolnego napawa nas otuchą, iż nareszcie zrealizuje się postulat jednolitej szkoły i szkoła powszechna zostanie postawiona na odpowiednim poziomie, aby należycie spełnić swe zadanie oświecenia szerokich mas. Równocześnie ukazują się na horyzoncie szkolnym ciemne chmury w postaci coprawda nieoficjalnej zapowiedzi podporządkowania szkolnictwa władzom administracyjnym. Przeciwko temu musimy kategorycznie zaprotestować i walkę z takiemi pomysłami przeprowadzić aż do skutku.

Zgromadzenie nasze musi w tych wszystkich sprawach zająć zdecydowane i rzeczowe stanowisko, dlatego też obrady winny odbyć się w nastroju poważnym. Oddając Wam do rąk, Koledzy, nasze sprawozdanie z działalności i porządek Zjazdu, oczekujemy od Was rzeczowego stanowiska w tych wszystkich sprawach i oceny dotychczasowej naszej działalności.

Pan Prezydent Rzplitej na Zjeździe w Wilnie w czerwcu 1930 r.

Słowa z oddali.

Stanisław Gałązka,
Pierwszy Prezes Komisji Zarządu Głównego Z. P. N. S. P. w Wilnie.

Kol. Stanisław Gałązka przebywa obecnie w Chicago, dokąd został delegowany przez Min. W. R. i O. P. dla prowadzenia prac oświatowych wśród tamtejszej Polonji.

Na zdjęciu widzimy go z dziećmi Indjan.

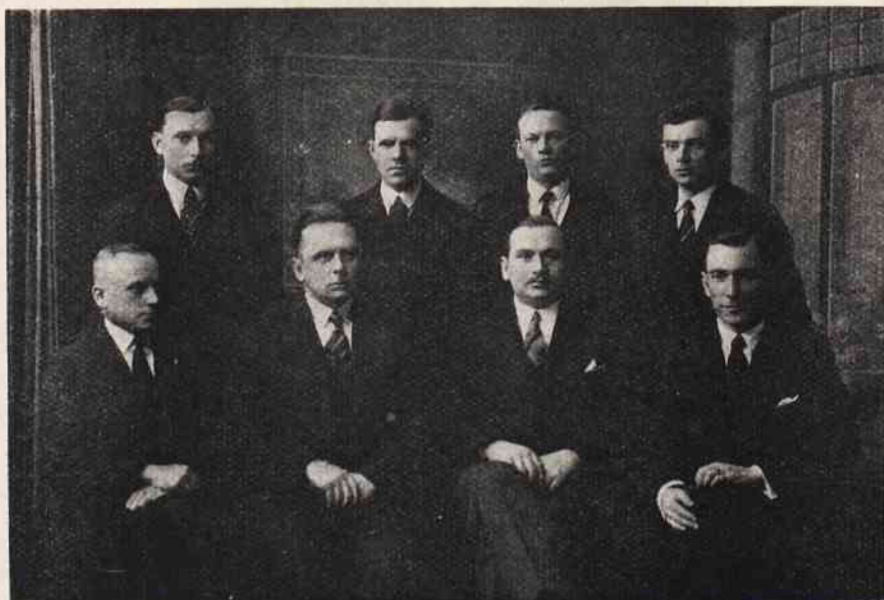
Fotografję tę i kilka słów pozdrowienia nadesłał kol. Gałązka do numeru sprawozdawczego na naszą prośbę.

Pamiętam, pamiętam dobrze, nawet z oddali, Wasze skromne, bo skromnemi są w porównaniu z tutejszemi pałacami szkolnemi, szkółki kresowe, często zapoczątkowane odruchem serc polskich kresowych nauczycielek-misjonarek, szkółki, w których dusze naszego drobiazgu kresowego, są poddawane dobroczynnemu działaniu słowa polskiego, powietrza polskiego.

A że Wasz, Drodzy Emisarjusze Kresowi, odcinek pracy o światło, o lepszą przyszłość męczeńskiej Ziemi Kresowej, jest najbardziej wysuniętą redutą, że szańce Waszej walki nie rujnują, nie niszczą, przeciwnie kierują myśl ku światłu, ku lepszej przyszłości, przeto wołam dziś do Was z oddali — po staropolsku, jak do żniwiarzy pracujących w pocie czoła: „Szczęść Boże w pracy w Waszych kapliczkach polskości na ziemiach, które deptały kozackich watah kopyta!".

Przyjmijcie również z oddali, z za oceanu dla siebie, dla młodzieży Waszej, dla Wielkiej Waszej Organizacji, serdeczne życzenia oraz serdeczny uścisk dłoni.

Stanisław Gałązka.

Wydział Wykonawczy Zarządu Okręgu Wileńskiego Z. N. P.
Stoją od lewej kol. kol. Muraszko St, Hodiw G., Stubiedo E., Aluchna E.; siedzą kol. kol. Radziwanowski L., Godecki S., Dobosz St., Łyszczarczyk L.

Poseł na Sejm Rzplitej Stanisław D o b o s z,
długoletni prezes Zarządu Okręgu Wileńskiego
Z. N. P.

Sprawozdanie
z działalności Okręgu Wileńskiego Związku Nauczycielstwa Polskiego za rok 1931.

I. Skład Zarządu Okręgu Wileńskiego Związku Naucz. Polskiego

Wydział Wykonawczy:

Dobosz Stanisław — przewodniczący;
Dracz Jan — wiceprzewodniczący;
Kordowicz Wiktor — sekretarz;
Hodiw Grzegorz — zastępca sekretarza;
Radziwanowski Leon — skarbnik;
Muraszko Stanisław — zastępca skarbnika.

Członkowie:

Aluchna Edward;
Godecki Stanisław;

Niwiński Dymitr;
Łyszczarczyk Leon;
Stec Szczepan
Stubiedo Edward.

Członkowie Zarządu Okręgu Wil. Z. N. P.:

Baran Piotr — Wileńsko-Trocki;
Barański Władysław — Wołożyn;
Balcerak Eugenjusz — Postawy;
Girul Stanisław — Baranowicze;
Kopciński Zdzisław — Dzisna;
Kruczek Piotr — Nowogródek;
Koneczny Jan — Oszmiana;
Orkusz Ferdynand — Lida;
Olszewski Witold — Mołodeczno;
Oberleitner Jan — Święciany;
Paszkowski Tadeusz — Wilejka;
Szewczyk Wincenty — Stołpce;
Tarczyński Ignacy — Nieśwież;
Wardczak Marjan — Słonim;
Wilantowicz Lucjan — Szczuczyn;
Zaleski Bronisław — Brasław.

II. Komisja kontrolująca.

Członkowie:

Tracz Ferdynand — przewodniczący — Wilno.
Lepecki Zbigniew — delegat Komisji Kontr. Zarządu Głównego,
Sawicki Włodzimierz — Oszmiana;

Zastępcy:

Frąckiewicz Bronisław — Nowogródek;
Opuchowski Eugenjusz — Lida;

III. Sąd Honorowy.

Członkowie:

Michniewski Mieczysław — przewodniczący — Lida;
Majewski Stanisław — Słonim;
Małachowski Leon — Święciany;
Paszko Stanisław — Postawy;
Steynowa Wanda — Wilno.

Zastępcy:

Oniśkiewicz Artemjusz — Baranowicze;
Świżewski Józef — Mołodeczno;
Tyszkowski Tadeusz — Wołożyn.

Zarząd Okręgu w wyżej wymienionym składzie kontynuował pracę przez następujące Komisje:

1. Komisja pedagogiczna — przewodn. Godecki Stanisław.
2. Komisja naucz. szkół średn. — przewodn. Niwiński Dymitr.
3. Komisja społeczno-oświatowa — przewodn. Stubiedo Edw.
4. Komisja porad i obr. praw. — przewodn. Dobosz Stanisław zast. przewodn. Dr. Piwowar Józef.
5. Komisja samorządowa — przewodn. Kordowicz Wiktor.
6. Komisja prasowa — przewodn. Stubiedo Edward.
7. Komisja wycieczkowa — przewodn. Hodiw Grzegorz.
8. Komisja lustratorska — przewodn. Łyszczarczyk Leon.

Odbyto 4 zebrania pełnego Zarządu oraz 8 zebrań Wydziału Wykonawczego, na których omawiano następujące sprawy:

1. Wykonanie uchwał IX-go Zgromadz. Okręgowego Z. N. P.
2. Ustalenie planu pracy na terenie Okręgu.
3. Organizacja Komisyj.
4. Organizacja Zjazdów Powiatowych.
5. Organizacja Zjazdu naucz. samorządowców.
6. Społeczno-oświatowe.
7. Finansowo-gospodarcze.
8. Organizacja II Kongresu Pedagogicznego.
9. Redakcja i administracja „Spraw Nauczycielskich".
10. Organizacja kursów wakacyjnych.
11. Organizacja bibljoteki przy Okręgu.
12. Wydawnictwa Okręgu.
13. Organizacja Kasy Pożyczkowej przy Okręgu.
14. Organizacja funduszu zapomog. dla zreduk. naucz.

Celem podniesienia życia organizacyjnego oraz utrzymania bliższego kontaktu z poszczególnemi komórkami organizacyjnemi członkowie Zarządu brali udział w Zjazdach Powiatowych, Walnych Zebraniach Ognisk i innych zebraniach, które dotyczyły interesów szkoły, nauczyciela i życia organizacyjnego. W powyższych sprawach dokonano 82 wyjazdy.

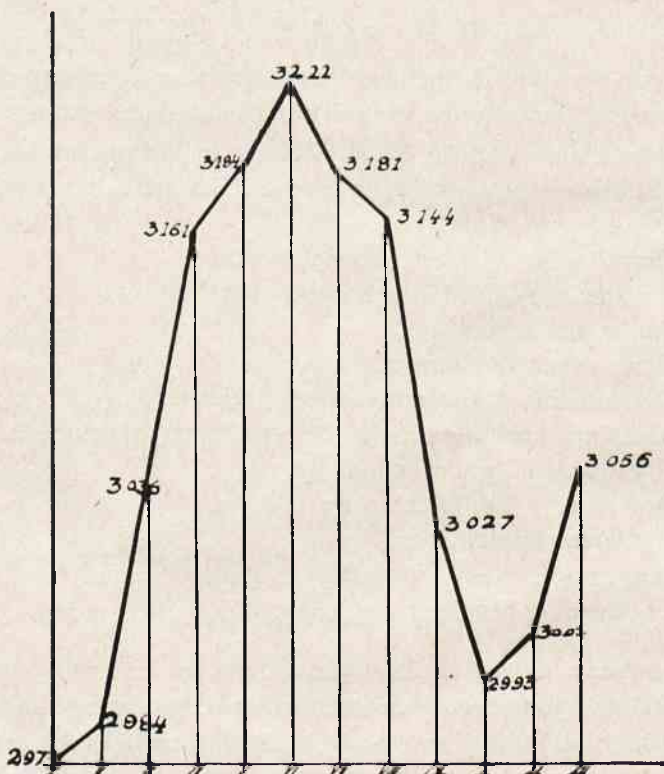
Stan organizacyjny.

Życie organizacyjne koncentruje się w 17 Oddziałach Powiatowych, których siedzibą są miasta powiatowe oraz Ogniskach, które rozsiane są na terenie województwa wileńskiego i nowogródzkiego.

Stan Ognisk jest następujący:

w dniu 31. XII. 1930 r. było Ognisk . . .	179
w 1931 roku przybyło Ognisk	10
w 1931 r. ubyło Ognisk	1
w dniu 31. XII. 1931 r. było Ognisk . . .	188

Aczkolwiek żyjemy w badzo trudnych warunkach materjalnych jednak możemy być dumni, że organizacja nasza ilościowo i jakościowo rozwija się w dalszym ciągu a nawet masowa redukcja, która dotknęła boleśnie ogół nauczycielstwa nie zahamowała jej wzrostu a odwrotnie spotęgowała.

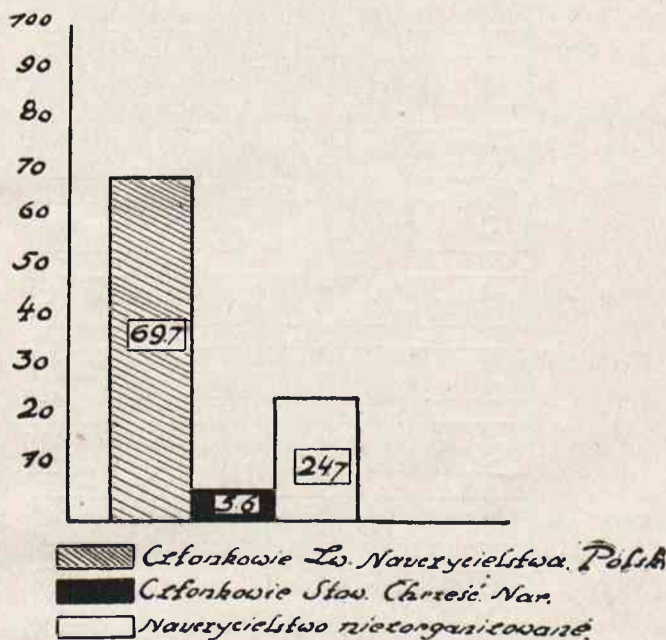

Od 1 styczia 1931 r. liczba członków stale się zwiększa i osiąga punkt kulminacyjny w czerwcu — 3222 członków; od tego czasu wsku-

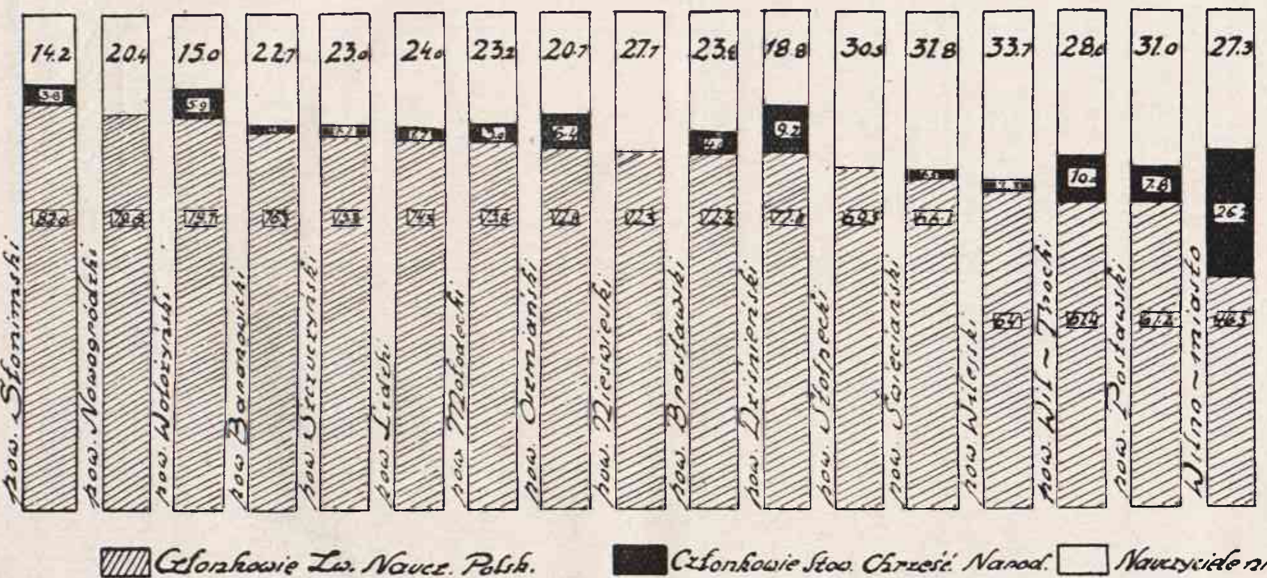
ZESTAWIENIE

procentowe przynależności Nauczycielstwa Szkół Pow. do organizacyj nauczycielskich w dn. 31.XII-31 r.

L.p.	POWIAT	Ilość etatów nauczycielskich	Ilość członków Z. N. P.	% członków Związku w powiecie	Ilość członków Ch.-Nar. Słow.	% członków Słow. w powiecie	Ilość nauczycieli niezorganizowanych	% nauczycieli niezorganizowanych
1	Słonim	182	149	82,0	7	3,8	26	14,2
2	Nowogródek	275	219	79,6	—	—	56	20,4
3	Wołożyn	206	163	79,1	12	5,9	31	15,0
4	Baranowicze	287	219	76,3	3	1,0	65	22,7
5	Szczuczyn	187	141	75,3	3	1,7	43	23,0
6	Lida	346	257	74,3	6	1,7	83	24,0
7	Mołodeczno	172	127	73,8	5	3,0	40	23,2
8	Oszmiana	202	147	72,8	13	6,4	42	20,7
9	Nieśwież	260	188	72,3	—	—	72	27,7
10	Brasław	277	200	72,2	11	4,0	66	23,8
11	Głębokie	325	235	72,0	30	9,2	60	18,8
12	Stołpce	213	148	69,5	—	—	65	30,5
13	Święciany	261	174	66,7	4	1,5	83	31,8
14	Wilejka	270	172	64,0	6	2,3	92	33,7
15	Wilno pow.	366	225	61,4	36	10,0	105	28,6
16	Postawy	216	132	61,2	17	7,8	67	31,0
17	Wilno	344	160	46,5	90	26,2	94	27,3
	Ogółem	4.389	3.056	69,7	243	5,6	1.090	24,7

Wykres procentowy przynależności nauczycielstwa szkół powszechnych Okręgu Wileńskiego do organizacji zawodowych. Stan z dnia 31/XII 1931 r.

Procentowa przynależność nauczycielstwa szkół powszechnych w Okręgu Wileńskim do organizacyj zawodowych w poszczególnych powiatach. Stan z dnia 31/XII 1932 r.

tek wygaśnięcia kontraktów oraz masowej redukcji nauczycielstwa, następuje ubytek i trwa do października — 2993 członków; od października liczba członków stopniowo zwiększa się i w dniu 31 grudnia wynosi 3056 członków.

W dniu 31. XII. 1930 r. było członków .	2973
w dniu 31. XII. 1931 r. było członków . .	3056
Przyrost członków w r. sprawozdawczym	83

Zjazdy organizacyjne.

W roku sprawozdawczym urządzono 1 zjazd okręgowy i 17 zjazdów powiatowych. Zjazd okręgowy w roku sprawozdawczym obradował tylko jeden dzień, a to ze względu, iż bezpośrednio po nim odbyły się obrady II Kongresu Pedagogicznego. Tematem obrad zjazdu było omówienie katastrofalnego stanu szkolnictwa oraz sprawy organizacyjne. Na zjeździe powzięto cały szereg uchwał i wniosków dotyczących szkolnictwa, z któremi Koleżeństwo zapozna się na innem miejscu niniejszego numeru sprawozdawczego. Zjazd odbył się w nastroju bardzo podniosłym. Brało w nim udział 215 delegatów oraz 137 gości z pośród członków Związku.

Zjazdy Oddziałów Powiatowych odbyły się we wszystkich powiatach w liczbie 17-tu. Zjazdy Powiatowe były przedewszystkiem poświęcone omówieniu sytuacji szkolnictwa powszechnego w Polsce, oraz stanu szkolnictwa w poszczególnych powiatach.

Drugą grupą zagadnień na Zjazdach były sprawy organizacyjne. Obrady Zjazdów Powiatowych w roku sprawozdawczym, ze względów na poruszane zagadnienia dotyczące spraw szkoły jak też nauczyciela, ściągnęły prawie całe koleżeństwo, tak, iż udział w Zjazdach osiągnął niejednokrotnie 95 proc.

We wszystkich Zjazdach brali udział Delegaci Okręgu. Musimy stwierdzić, iż poziom obrad jak też i frekwencja na Zjazdach Powiatowych z roku na rok powiększa się, dzięki sprężystej organizacji oraz aktualności zagadnień omawianych na Zjazdach.

Działalność lustratorska Okręgu.

Działalność lustratorska w okresie sprawozdawczym doznała znacznego nasilenia . Praktyka wykazała, że przez lustracje można dokonać wiele rzeczy. Z tego też względu założono sobie, iż w omawianym okresie nie powinno być na terenie Okręgu żadnego Oddziału

Powiatowego niezlustrowanego. To samo odnosiło się do Ognisk z tem zastrzeżeniem, iż winne być one lustrowane dwa razy do roku. Praca lustratorska spadła na kolegów, delegowanych przez Zarząd Okręgu, lub przez Oddziały Powiatowe.

Cele pracy lustratorskiej były rozmaite. W pewnych wypadkach chodziło o ożywienie pracy Ogniska i wówczas lustrator wyjeżdżał na teren, starając się pobyt swój połączyć z liczniejszem zebraniem członków i omówić na niem te wytyczne, jakie otrzymał od Zarządu zwierzchniej komórki organizacyjnej.

W innych wypadkach chodziło o dodanie sił i otuchy do pracy nowozałożonym Ogniskom i wskazanie dróg, po których Zarząd powinien iść.

Z reguły założono, że każda lustracja winna mieć na celu nietylko skontrolowanie działalności kancelaryjnej i kasowej, i wniknięcie w poczynania, idące w kierunku oświaty pozaszkolnej, pracy samokształceniowej, współpracy z władzami samorządowemi, porad prawno-służbowych i t. p. Stąd też każdy lustrator interesował się programem pracy czynnego w danej chwili Zarządu i badał stopień jego realizacji. Szczególnie aktualne było to w Ogniskach wykazujących mniej żywotną działalność, gdyż praktyka wykazała iż przyczyną ospałości wielu Ognisk jest brak programu poczynań, względnie nieumiejętny podział pracy.

L. p.	NAZWA ODDZIAŁU POWIATOWEGO	Ile razy oddział był lustrowany	Ilość ognisk	Ilość lustracyj	Ilość ognisk nie lustrowanych
1	Brasław	1	15	11	4
2	Baranowicze	1	13	8	5
3	Głębokie	1	13	10	3
4	Lida	1	16	7	9
5	Nieśwież	1	9	6	3
6	Nowogródek	2	12	12	0
7	Oszmiana	1	10	7	3
8	Postawy	1	10	10	—
9	Słonim	1	9	6	3
10	Stołpce	1	9	11	—
11	Swięciany	1	13	5	8
12	Szczuczyn	1	10	9	1
13	Wołożyn	1	10	9	1
14	Wilejka	1	13	10	3
15	Wilno-Troki	1	19	9	10
16	Mołodeczno	1	8	7	1
17	m. Wilno	1	—	—	1
	Razem	18	189	137	55

V Doroczny Walny Zjazd Delegatów Ognisk Zw. Pol. Naucz. Szkół Powsz. Woj. Wileńskiego w czerwcu 1927 r.
Na zjeździe tym nastąpiła zmiana na stanowisku przewodniczącego Komisji Zarządu Głównego Z. P. N. S. P. w Wilnie. Ustąpił kol. St. Gałązka (x), a został wybrany kol. St. Dobosz (xx).

Rezultaty lustracyj były naogół zadawalające. Zależały one z jednej strony od osoby lustratora, — a z drugiej od stanowiska Zarządu lustrowanej jednostki. W sumie otrzymało się większe ożywienie organizacyjne na terenie i liczbowy wzrost członków.

Załączona powyżej tabela wykazuje bilans pracy lustratorskiej. Charakterystycznem jest dla niej właśnie to, że powiaty więcej wyrobione dokonały lustracyj wszystkich, albo prawie wszystkich Ognisk.

Na przyszły okres pracy wyciągamy z powyższego następujące wnioski:

1) Ogólne wytyczne dla pracy lustratorów powinny pozostać niezmienionemi.

2) Lustracje Oddziałów Powiatowych i Ognisk dokonywane być winny dwa razy rocznie.

3) Lustrator wyjeżdżający na teren winien otrzymywać od Zarządu odpowiedniej zwierzchniej komórki organizacyjnej instrukcje w jakim kierunku powinna przedewszystkiem pójść jego praca.

4) Lustrator z czynnościami lustracyjnemi winien połączyć obecność swą na Walnem Zebraniu członków Ogniska i możliwie wygłosić na niem odpowiedni dla danego terenu referat.

5) Lustrator winien informować delegujący go Zarząd nietylko przez złożenie w aktach kancelarji protokółów z lustracji, ale i ustne wyrażenie swych spostrzeżeń i wniosków na najbliższem posiedzeniu.

Uważamy, że przestrzeganie powyższych szkicowych wytycznych pozwoli w dalszym ciągu osiągnąć jeszcze większe ożywienie życia organizacyjnego, wpływające w rezultacie na dodatni bilans życia społeczno-gospodarczego w odrodzonej Ojczyźnie.

Sprawozdanie
z wykonania uchwał IX. Zjazdu Delegatów Ognisk Okręgu Wil.

Uchwały Zjazdu zostały wydrukowane w Nr. 7 „Spraw Nauczycielskich" z września 1931 r. Pomimo naszych dążeń nie mogliśmy wszystkich uchwał ściśle wykonać ze względu na sytuację gospodarczą Państwa i samorządów. Uchwały o charakterze ogólnym przekazaliśmy Zarządowi Głównemu, zaś dotyczące naszego terenu zrealizowaliśmy sami.

Zarządowi Głównemu Z. N. P. przekazano następujące uchwały:

1. Domagającą się skrupulatniejszego badania faktów podawanych w „Głosie Nauczycielskim";

2. W sprawie przyśpieszenia wydawania zaświadczeń o wpłaceniu 1 proc. na budowę Sanatorjum;

3. Wzywającą Zarząd Główny do zdecydowanego przeciwstawienia się zarządzeniom oszczędnościowym w szkolnictwie;

4. Wzywającą Kol. Posłów i Senatorów do zorganizowania parlamentarnej grupy nauczycielskiej.

5. Protestująca przeciwko obniżeniu poborów o 15 proc.;

6. Domagającą się uchylenia okólnika M. W. R. i O. P. z dnia 19 marca 1931 r. w sprawie organizacji nowego roku szkolnego;

7. Domagająca się reformy ustroju szkolnego;

8. W sprawie komunikatów w Radjo.

Uchwały zrealizowane we własnym zakresie.

1. Zastępcy członków Zarządu Okręgu brali udział w pracach Zarządu na równi z członkami;

2. Czysty zysk w sumie 2033.92 przekazano na fundusz zapasowy, który na dzień 31 grudnia 1932 r. wynosi 4.463.01 zł.

3. Organizacja kursu prasowego i prasy związkowej nie doszła do skutku z powodu braku odpowiednich funduszów;

4. Wszystkie poważniejsze sprawy były załatwiane po porozumieniu się z Oddziałami;

5. Informacje w sprawie ewentualnej budowy kolonji wypoczynkowej nad jeziorem Narocz zebrano;

6. W sprawie nieregularnego wypłacania dodatków mieszkaniowych przez gminy odbyto konferencje z p. Wojewodą i p. Kuratorem. Sprawa ta jednakże w dalszym ciągu nie jest unormowana ze względu na ciężki stan finansowy samorządów;

7. Sprawę organizacji nowego roku szkolnego i nieobniżania poziomu szkoły omówiono na konferencji z p. Kuratorem Okręgu Szkolnego Wileńskiego.

Kancelarja.

Do ważniejszych działów pracy wykonanej w okresie sprawozdawczym przez kancelarję Okręgu należy zaliczyć:

I. Załatwianie pism; II. Ewidencję członków; III. kontrolę wpłacanych składek; IV. Raty; V. Wydawnictwa.

I. Załatwianie pism.

Dział ten szczegółowego omówienia nie wymaga, gdyż dotyczy on normalnej i codziennej pracy każdego biura.

Jednak należy nadmienić, że w porównaniu z rokiem ubiegłym pracy przybyło — (dziennik podawczy zakończony numerem 5076 — w roku ubiegłym — (4820)). Liczba spraw wciągniętych do dziennika byłaby o wiele większa, gdyby przeksięgowano w dzienniku korespondencyjnym sprawy mniej ważne, ponieważ w okresie sprawozdawczym wyekspedjowano różnej korespondencji j. n. p. czasopism („Spraw Nauczycielskich"), wydawnictw, okólników, kalendarzy, ponagleń, zaproszeń, druków i t. p. ponad 33.000. Jeżeli zaś do tego dołączymy 3.450 wydanych orderów na towary oraz pisma załatwione przy pomocy arkuszów zbiorczych, otrzymamy pokaźną liczbę spraw w okresie sprawozdawczym ponad 44.000.

Aby podołać temu ogromowi pracy personel biurowy, składający się z 4 ch osób (w tem jeden buchalter) oraz 1 woźny, niejednokrotnie pracował poza godzinami urzędowemi.

II. Ewidencja.

W celu usprawnienia ścisłej kontroli ruchu członków Okręg w okresie sprawozdawczym zmienił dotychczasowe prowadzenie ewidencji na system kartotekowy. Praca nie jest ostatecznie zakończona, z powodu braku ścisłych danych, dotyczących personalij poszczególnych członków.

Aby zaś usunąć te niedociągnięcia i ostatecznie uregulować tę sprawę opracowano i rozesłano (w „Sprawach Nauczycielskich") do poszczególnych członków kwestjonarjusze ewidencyjne, za pomocą których wszelkie brakujące dane zostaną uzupełnione.

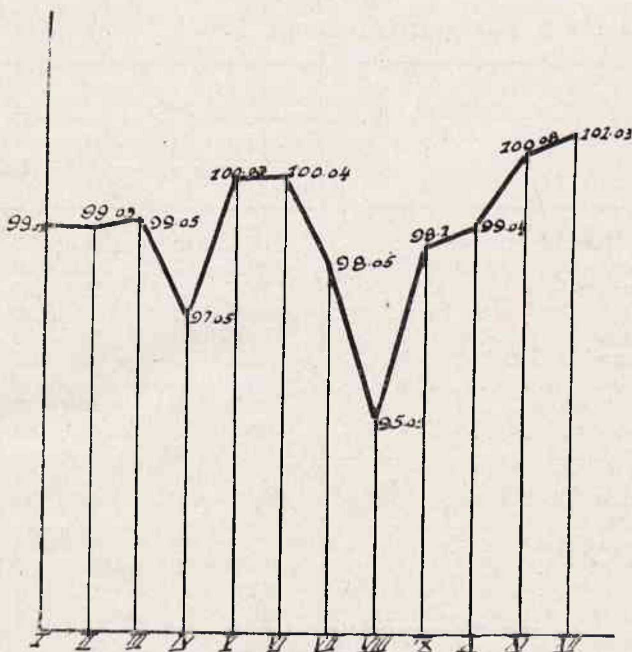
III. Kontrola wpłacanych składek.

Składki członkowskie łącznie ze składką na fundusz wzajemnej pomocy (pośmiertny), potrącane przez płatników przy wypłaceniu uposażenia służbowego na rzecz Zarządu Głównego Związku Naucz. Polskiego w Warszawie, poszczególne Oddziały Powiatowe wpłacają bezpośrednio do P. K. O. na konto czekowe Zarządu Głównego, — składki zaś na „Sprawy Nauczycielskie" i na fundusz zapomogowy dla zredukowanych kolegów są przekazywane na konto czekowe Okręgu.

Dla kontroli terminowego wpłacania przez Oddziały Powiatowe składek każdy Oddział obowiązany jest do dnia 20go każdego miesiąca nadesłać do Okręgu odpis rozdzielnika wpłaconych za dany miesiąc należności.

Umieszczona poniżej tabelka ilustruje przeciętną płatność wszyst-

kich Oddziałów Okręgu za poszczególne miesiące w stosunku procentowym do ogólnej liczby członków.

Najgorsza płatność przypada na ferje Wielkanocne (97,05%) i miesiące letnie (95,05%), ponieważ w tych okresach ściąganie składek od poszczególnych członków jest utrudnione z powodu ich wyjazdu względnie przeniesień do innych miejscowości.

Wyrównywania zaległych składek przypadają na miesiąc maj i czerwiec oraz listopad i grudzień (w czerwcu płatność wzrasta do 100,04%, w grudniu zaś do 101,05%). Tłumaczy się to regulowaniem zaległości przed wyjazdem na ferje letnie, jak również koniecznością uporządkowania tych spraw przed końcem roku budżetowego.

Wreszcie należy nadmienić, że za okres sprawozdawczy, pomimo wielokrotnych ponagleń i przypomnień, stuprocentowej płatności osiągnąć nie dało się i średnia płatność wyraża się liczbą 99.27%.

Taką płatność należy uważać za bardzo dobrą, jeśli weźmiemy pod uwagę ruch służbowy poszczególnych członków (przeniesienia) oraz członków uzupełniających wykształcenie na W. K. N. i Instytucie, a zwolnionych od płacenia składek w wypadkach, gdy mają bezpłatne urlopy.

ZESTAWIENIE

składek członkowskich, wpłaconych za 1931 rok na rzecz Zarządu Głównego Z. N. P. w Warszawie.

L. p.	POWIAT	Składki Należne Zł.	gr.	Składki Wpłacone Zł.	gr.	Stosunek % %
1	Lida	11660	40	11665	20	100,00
2	Głębokie	9640	80	9637	20	99,96
3	Stołpce	7277	20	7293	60	99,95
4	Wołożyn	6789	60	6781	00	99,87
5	Święciany	7606	80	7596	00	99,85
6	Postawy	5932	80	5022	00	99,82
7	Słonim	6357	60	6344	30	99,79
8	Wileńsko-Trocki	9680	40	9658	80	99,77
9	Mołodeczno	5850	00	5834	60	99,73
10	Baranowicze	9450	00	9415	80	99,65
11	Oszmiana	6872	40	6849	10	99.64
12	Szczuczyn k. Lidy	6328	00	6184	80	99,30
13	Wilejka	7585	20	7529	05	99,22
14	Nowogródek	10044	00	9955	60	99,12
15	Nieśwież	8935	20	8820	00	98,73
16	Brasław	6757	20	6670	00	98,69
17	Wilno miasto	6195	60	5747	20	92,76
	Razem	132863	20	131904	25	99,27

IV. Raty.

Praca w tym dziale ze względu na zwiększoną frekwencję odpowiednio wzrosła, np. samych tylko wykazów potrąceń średnio wysyłano ponad 120 miesięcznie, nie licząc już zwrotu weksli za opłacone raty i t. p.

V. Wydawnictwa.

Podjętą przez Zarząd Okręgu w roku 1930 akcję wydawniczą prowadzi się w okresie sprawozdawczym w dalszym ciągu i zaznacza się wydrukowaniem 1500 egz. „50 planów lekcyj śpiewu dla II oddziału" — Bronisławy Gawrońskiej oraz 1000 egz. „Zastosowanie zasady koncentracji w odz. IV szkoły powsz. (rozkład materjału nauczania z podziałem na miesiące i tygodnie") — Sekcji Pedagogicznej Wileńskiego Okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego.

Ruch w/w wydawnictw przedstawia się jak następuje:

Wydrukowano . . . . 2.500 egz.

Sprzedano:

a) w biurze Okręgu	187	egz.
b) za pośrednictwem Księgarni Rutskiego	109	„
c) wysłano na zamówienia	468	„
Razem . . .	764	egz.
Oddano do sprzedaży komisowej	561	„
Wysłano okazowych	97	„
Pozostało na składzie w Okręgu	1078	„
Razem . . .	2500	egz.

Uwaga: pozostałość stanowią: 693 egz. „50 planów lekcyj śpiewu dla II oddziału" oraz 385 egz. „Zastosowanie koncentracji".

Pozatem wobec niewydrukowania w roku ubiegłym sprawozdania z ruchu wydawnictw z roku 1930, dajemy sprawozdanie za lata 1930 i 1931 łącznie.

Wydrukowano:

a) „50 planów lekcyj na I oddział" — Gawrońskiej .	2000	egz.
b) mapki „Pojezierze Wileńskie"	7000	„
Razem . . .	9000	egz.

Sprzedano:

a) w biurze Okręgu	429	egz.
b) przez Oddziały Powiatowe	1278	„
c) za pośrednictwem Księgarni Rutskiego	1160	„
d) wysłano na zamówienia	705	„
Razem . . .	3572	egz.
Dołączono do „Spraw Nauczycielskich" (mapek) . .	3169	egz.
Wysłano okazowych	154	„
Oddano do sprzedaży komisowej	1872	„
Pozostało na składzie w Okręgu	233	„
Razem . . .	9000	egz.

Uwaga: pozostałość stanowią: 178 egz. „50 planów lekcyj śpiewu dla I oddziału" — i 55 egz. „Pojezierza Wileńskiego".

BILANS NA 1 STYCZNIA 1932 ROKU

Okręgu Wileńskiego Związku Nauczycielstwa Polskiego

AKTYWA | PASYWA

NAZWA RACHUNKÓW	Zł. gr.	NAZWA RACHUNKÓW	Zł. gr.
Kasa	168,03	Zarząd Główny w Warszawie	2.676,78
Pocztowa Kasa Oszczędności	3,60	Wierzyciele	32.271,12
Dłużnicy	46.148,76	R-nek różnych	479,80
Inwentarz	363,—	Walny Zjazd	1.604,20
Prenumeratorzy miesięcznika	725,40	Fundusz zapasowy	4.463,01
Druki Zarządu Głównego	224,57	„ wydawniczy	3.000,—
		„ zapomogowy	2.565.88
		Czysty zysk	572,57
	47.633,36		47.633,36

(—) *Hodiw Grzegorz*
Sekretarz

(—) *Dobosz Stanisław*
Przewodniczący

(—) *Radziwanowski Leon*
Skarbnik

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT ZA ROK 1931

Okręgu Wileńskiego Związku Nauczycielstwa Polskiego

WINIEN | MA

TREŚĆ	Zł. gr.	TREŚĆ	Zł. gr.
Wydatki administracyjne	7.332,75	Wpływy z rabatów	7.551,05
Prowizja i manipulacja w P.K.O.	390,48	Zysk z wydawnictwa miesięczn.	364,51
Czysty zysk	572,57	„ z kursów wakacyjnych	352,15
		„ z urządzonego podczas zjazdu rautu	2,00
		Różne	26,09
	8.295,80		8.295,80

(—) *Hodiw Grzegorz*
Sekretarz

(—) *Dobosz Stanisław*
Przewodniczący

(—) *Radziwanowski Leon*
Skarbnik

ZESTAWIENIE OBROTOWE ZA ROK 1931
Wileńskiego Okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego

Lp.	NAZWY RACHUNKÓW	Winien		Ma	
		Zł.	gr.	Zł.	gr.
1	Kasa	206.194	37	206.026	34
2	Zarząd Główny	16. 92	58	19.169	36
3	P. K. O.	127.511	17	127.507	57
4	Prowizja P. K. O.	390	48	390	48
5	Wierzyciele	143.057	81	175.328	93
6	Dłużników	183.525	06	137.376	30
7	Rabaty i wydatki administracyjne	7.551	05	7.551	05
8	Inwentarz	363	—	—	—
9	Różnych	5.276	10	5.755	90
10	Miesięcznik „Sprawy Nauczycielskie	18.103	92	18.103	92
11	Prenumeratorzy miesięcznika	15.773	40	15.048	—
12	Kursy wakacyjne	6.948	60	6.948	60
13	Druki Zarządu Głównego i odznaki Związkowe	1.229	49	1.004	92
14	Walny Zjazd i Kongres Nauczycielski	13.197	55	14.801	75
15	Fundusz zapasowy	—	—	4.463	01
16	„ wydawniczy	—	—	3.000	—
17	„ zapomogowy	1.753	95	4.319	83
18	Zyski i straty	2.424	40	2.996	97
	Razem	749.792	93	749.792	93

(—) *Hodiw Grzegorz*
Sekretarz

(—) *Dobosz Stanisław*
Przewodniczący

(—) *Radziwanowski Leon*
Skarbnik

Komisja Rewizyjna przejrzała poszczególne konta rachunkowe i bilans zamknięcia za rok 1931 na sumę 47.633,36 zł. i stwierdziła całkowitą zgodność zaksięgowania z dokumentami przychodu i rozchodu.

Podkreślając racjonalną i przewidującą gospodarkę Zarządu Okręgu, co stwierdzamy wyżej podanemi sumami, Komisja Rewizyjna stawia wniosek udzielenia Zarządowi Okręgu absolutorjum za rok 1931 przez Walne Zebranie Delegatów.

Wilno, dn. 3 kwietnia 1932 r.

Członkowie:

(—) Br. Frąckiewicz.
(—) Eug. Opuchowski.

Przewodniczący
Komisji Rewizyjnej
(—) F. Tracz.

Pośrednictwo w zakupach towarów.

Jednym z poważniejszych działów gospodarki Okręgu Wileńskiego Z. N. P. jest dział ratowy. Dział ten spełnia doniosłą rolę w ułatwieniu Koleżankom i Kolegom zaopatrywania się w różnego rodzaju towary pierwszej potrzeby, spłacone w długoterminowych ratach.

O żywotności tego działu świadczy ilość osób korzystających z pośrednictwa Okręgu w zaopatrywaniu się w różne towary na raty. Ilość ta wynosiła w roku sprawozdawczym 719 osób, które zakupiły towary na sumę zł. 143.057.81.

Sprawozdanie
z funduszu zapomogowego dla zredukowanych nauczycieli za czas od 1. XI. 1981 r. do 10. IV. 1932 r. włącznie.

W lipcu 1931 r. Władze Szkolne ze względów oszczędnościowych zarządziły częściową redukcję etatów nauczycielskich na terenach poszczególnych okręgów szkolnych.

W związku z powyższem cały szereg nauczycieli od dnia 1-go paździrernika 1931 roku musiał znaleźć się bez posady, a większość z nich wprost na bruku i to niejednokrotnie z rodzinami bez żadnej nadziei, wobec szalejącego kryzysu gospodarczego, na poprawę swej doli przez ponowne otrzymanie jakiejś pracy.

Okręg Wileński Związku Nauczycielstwa Polskiego nad tym stanem rzeczy nie mógł obojętnie przejść do porządku dziennego i na posiedzeniu pełnego Zarządu Okręgu w dniu 21-go września 1931 r. jednogłośnie uchwala stworzyć specjalny fundusz zapomogowy dla zredukowanych Kolegów przez dobrowolne opodatkowanie się wszystkich członków Związku po 1 zł. miesięcznie.

Myśl ta spotkała się z zupełnem uznaniem koleżeństwa i zostaje sankcjonowana podczas Walnych Zjazdów Powiatowych Okręgu bez sprzeciwu, w rozumieniu, iż wpłacana co miesiąc złotówka w budżecie czynnego nauczyciela uszczerbku nie uczyni, natomiast może uratować od skrajnej nędzy niejednego ze zredukowanych Kolegów.

Potrącanie składek rozpoczyna się z dniem 1 listopada 1931 r. i powstaje poważny fundusz zapomogowy, który, pomimo nieregularnego potrącania składek oraz zaległości niektórych Oddziałów Powiatowych, osiąga w dniu 10-go kwietnia 1932 r. sumę 14.842 zł. 72 gr.

Istotną konieczność niesienia pomocy zredukowanym Kolegom potwierdza poniższe sprawozdanie za okres pięciomiesięczny:

SPRAWOZDANIE

z funduszu zapomogowego dla zredukowanych nauczycieli za czas od 1.XI. 1931 r. do 10.IV. 1932 r. włącznie.

PRZYCHÓD.

I. Wpłacono przez Oddziały Powiatowe:

1.	Lida	zł. 1.312,00		
2.	Wileńsko-Trocki	„ 1.296,00		
3.	Baranowicze	„ 1.294,00		
4.	Głębokie	„ 1.157,00		
5.	Nieśwież	„ 937,00		
6.	Wilejka	„ 916,65		
7.	Słonim	„ 876,00		
8.	Święciany	„ 855,00		
9.	Nowogródek	„ 820,07		
10.	Wołożyn	„ 759,00		
11.	Postawy	„ 672,00		
12.	Wilno	„ 672,00		
13.	Szczuczyn k/Lidy . . .	„ 657,00		
14.	Mołodeczno	„ 645,00		
15.	Brasław	„ 600,00		
16.	Oszmiana	„ 596,00		
17.	Stołpce	„ 530,50	zł. 14.596,15	
II.	**Wpłacono przez Państw. Seminarjum Nauczyciel. Męskie w Wilnie, Ogniska: Gierwiaty i Wołma**	zł. 246,57	zł. 246,57	
	Razem			zł. 14.842,72

ROZCHÓD.

I. Zapomogi jednorazowe.

1	po 200,00	zł.	200,00	
2	„ 150,00	„	300,00	
1	„ 120,00	„	120,00	
11	„ 100,00	„	1.100,00	
1	„ 85,00	„	85,00	
1	„ 80,00	„	80,00	
7	„ 50,00	„	350,00	
1	„ 40,00	„	40,00	
1	„ 30,00	„	30,00	
1	„ 25,00	„	25,00	
1	„ 10,00	„	10,00	zł. 2.340,00

II. Zapomogi miesięczne.

Za listopad 1931 r.							
5 po 50,00	zł.	250,00					
2 „ 60,00	„	120,00					
1 „ 80,00	„	80,00	zł.	450,00			
Za grudzień 1931 r.							
7 po 50,00	zł.	350,00					
2 „ 60,00	„	160,00					
1 „ 80,00	„	80,00	zł.	550,00			
Za styczeń 1932 r.							
10 po 50,00	zł.	500,00					
5 „ 60,00	„	300,00					
2 „ 80,00	„	160,00	zł.	960,00			
Za luty 1932 r.							
12 po 50,00	zł.	600,00					
5 „ 60,00	„	300,00					
2 „ 80,00	„	160,00	zł.	1.060,00			
Za marzec 1932 r.							
12 po 50,00	zł.	600,00					
5 „ 60,00	„	300,00					
2 „ 80,00	„	160,00	zł.	1.060,00			
Za kwiecień 1932 r.							
12 po 50,00	zł.	600,00					
5 „ 60,00	„	300,00					
2 „ 80,00	„	160,00	zł.	1.060,00	zł.	5.140,00	
III. Przesyłka pieniędzy .	zł.	9,90					
Zwrot nadpłaconych składek	„	1,00	zł.	10,90			
					zł.	7.490,90	
Saldo na 11 kwietnia 1932 r.					zł.	7.351,82	
Razem					zł.	14.842,72	

Pozostałość na dzień 10-go kwietnia 1932 r. należy tłumaczyć tem, że cały szereg spraw jest jeszcze w toku, ponieważ Okręg, dysponując groszem koleżeństwa, z wielką ostrożnością przyznaje zapomogi i zanim poweźmie decyzję bada dokładnie warunki materjalne ewentualnego kandydata, zbiera ścisłe o nim informacje, ubiega się u Władz odpowiednich o ponowne zatrudnienie zredukowanego i t. p.

Tem też tłumaczy się okoliczność, iż zapomóg miesięcznych wydano w pierwszych miesiącach mniej niż w ostatnich.

Należy jeszcze na tem miejscu podkreślić, iż interwencje Okręgu w sprawie nadania posad Kolegom w wielu wypadkach osiągnęły pomyślne rezultaty i cały szereg zredukowanych Kolegów obecnie ponownie pracuje.

Zapomogi jednorazowe są przeważnie zwrotne i zostały wydane emerytom, którzy, po przeniesieniu ich w stan spoczynku, w przeciągu kilku miesięcy nie otrzymywali ani uposażanie służbowego, ani też zaopatrzenia emerytalnego i znaleźli się bez żadnych środków do życia.

Jednorazowe zapomogi bezzwrotne zostały przez Okręg udzielone tym kolegom, którzy z tego lub innego powodu nie mogli łudzić się nadzieją na ponowne zatrudnienie i nie mieli nawet za co wyjechać do rodziny względnie do swego stałego miejsca zamieszkania.

Sprawozdanie z funduszu zapomogowego umieszczamy w numerze sprawozdawczym w celu poinformowania kolegów o stanie rzeczy, gdyż w myśl uchwały, powziętej na posiedzeniu pełnego Zarządu Okręgu w dniu 13-go marca 1932 r., sprawę dalszego potrącania składek pozostawiono do decyzji X-mu Zgromadzeniu Okręgowemu Delegatów Ognisk Związku Nauczycielstwa Polskiego Okręgu Wileńskiego.

Sądy honorowe.

W okresie sprawozdawczym rozstrzygnięto cały szereg najrozmaitszych sporów między członkami, wynikłych bądź to na tle pracy organizacyjnej, bądź też powstałych w związku z pracą szkolną.

Sądy Honorowe przy Oddziałach Powiatowych odbyły 16 posiedzeń i rozstrzygnęły definitywnie 10 spraw, wydając wyroki.

Działalność Sądu Honorowego przy Okręgu uwydatniła się w rozpatrzeniu 6 spraw o charakterze odwoławczym. Wyrok ostateczny zapadł w 4 sprawach, zaś 2 sprawy ze względu na ich zawisłość odroczono, i są dotychczas niezakończone.

Komisja Pedagogiczna.

Ze względu na aktualne potrzeby praca Komisji poszła głównie w kierunku jak najracjonalniejszego niesienia pomocy tym Koleżankom i Kolegom, których obowiązuje egzamin praktyczny. Najwłaściwszą drogą było tradycyjne organizowanie kursów, mogących nie tyle przygotować do egzaminu, ile ułatwić samodzielną pracę nad sobą zainteresowanemu, czy zainteresowanej. Właśnie ze względu na założenia, opracowany został już w lutym plan pracy na kursie wakacyjnym. Z chwilą zgłoszenia się kandydata do Okręgu otrzymał on drukowany program, zawierający dość szczegółowy wykaz przewidzianych tematów z ilością poświęconych im godzin. Dla większej zwartości, a tem samem lepszego osiągnięcia wyników roboty, zrezygnowaliśmy z uwzględnienia w programie przedmiotów artystyczno-technicznych; powiększyliśmy natomiast liczbę godzin wykładowych i ćwiczeń pozostałych nauk. Dziś po doświadczeniu wyniesionem z trzech kursów, o blisko 150 słuchaczach (kach), stwierdzić możemy, że przesunięcie takie było celowe. Potwierdziła to zresztą dokonana wizytacja kursów, oraz opinja słuchaczy Kolegów (żanek).

Kurs przygotowujący do egzaminu kwalifikacyjnego, r. 1929.

Na okres przyszły przewidujemy dalszą rekonstrukcję pracy na kursach przez powiększenie ilości godzin ćwiczeń praktycznych, a zmniejszenie ilości opracowywanych tematów. Chodzi nam o to, by wyniki były ilościowo nieco mniejsze, lecz by zyskały na jakości.

Poza kursami istniała przy Komisji poradnia dla spraw związanych z samowykształceniem członków. Miała ona na celu udzielanie porad w kwestjach wątpliwych, wskazywanie materjału do referatów, wysyłanie wskazówek do zakładania bibljotek, udzielania wytycznych dla organizowania konferencyj rejonowych i t. d. Mimo aktualności jej istnienia, nie wykazała żywotniejszej działalności, gdyż z terenu nie mieliśmy materjału, aczkolwiek upominaliśmy się o tenże okólnikiem Zarządu Okręgu.

Istniejąca przy Komisji Pedag. bibljoteka liczy dziś 325 dzieł. Założono w niej racjonalnie pomyślany sposób prowadzenia, więc może służyć Oddziałom Pow. i Ogniskom, jako wzór do ewentualnego wykorzystania.

Sprawozdanie z bibljoteki.

W początkach zeszłego roku założona została przy tutejszym Okręgu bibljoteka pod nazwą: „Bibljoteka Wileńskiego Okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego".

Bibljoteka Wileńskiego O. Z. N. P. zaopatrzona jest w dzieła pedagogiczne, stanowiące 85 proc. ogólnej ilości książek oraz samorządowe, lekturę dziecinną, roczniki czasopism pedagogicznych, naukowych. Książki do Bibljoteki Wileńskiego Okr. Z. N. P. nabywane są z funduszów Okręgu, który zakupił już 240 dzieł na ogólną sumę 745 zł., prócz tego nadsyłane są do recenzji w „Sprawach Nauczycielskich" przez główniejsze spółki wydawnicze. To też obecnie Bibljoteka Wileńskiego Okr. Z. N. P. posiada już 325 dzieł, która to liczba, choć powoli, lecz stale wzrasta.

Korzystają z Bibljoteki Wileńskiego Okr. Z. N. P. członkowie Zw. N. P. tak miejscowi, jak i zamiejscowi. W ciągu roku b. wypożyczono 596 książek, z czego najwięcej czytane były książki pedagogiczne.

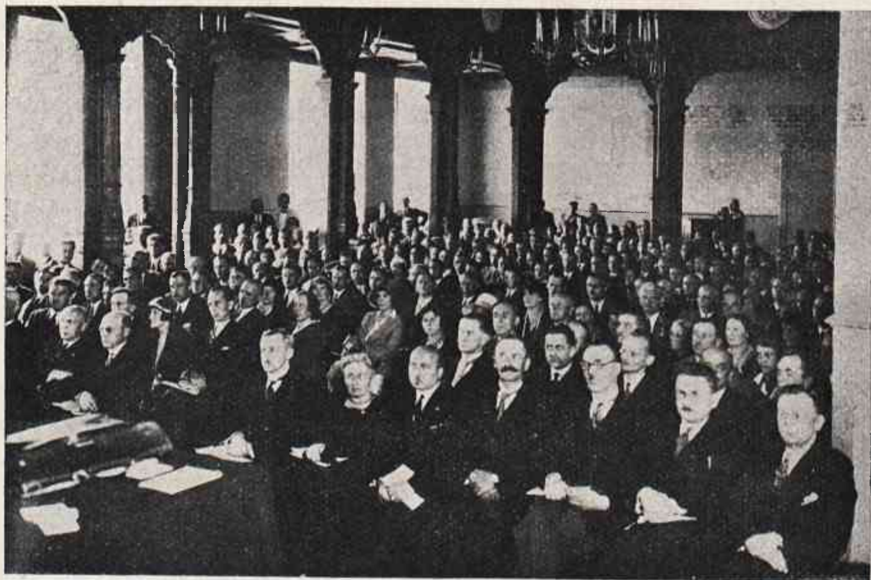
II Kongres pedagogiczny.

II Kongres Pedagogiczny, zwołany przez Zarząd Główny do Wilna, w znacznej mierze przyczynił się z jednej strony do zbliżenia związkowców z innych dzielnic Rzplitej z Wileńszczyzną, poznania jej stolicy kulturalnej oraz warunków pracy oświatowej, z drugiej zaś strony,

udostępniając znacznej części członków Okręgu udział w Kongresie, pozwolił im zapoznać się przez wygłoszone na Kongresie referaty z nowemi prądami pedagogicznemi.

Obowiązek zorganizowania Kongresu w Wilnie powierzony został decyzją Zarządu Głównego Z. N. P., Zarządowi Okręgu Wileńskiego, był to dość uciążliwy obowiązek, ze względu na spodziewany duży napływ gości, którym należało zapewnić najdogodniejsze warunki mieszkaniowe, a także udostępnić zwiedzanie Wilna i jego okolic. Z zadań tych Zarząd Okręgu, zdaje się, należycie wywiązał się ku zadowoleniu gości.

Zarząd Okręgu zorganizował specjalną kancelarję, która przed rozpoczęciem Kongresu dostarczyła uczestnikom programy Kongresu, karty wstępu, tezy i regulaminy.

II. Kongres Pedagogiczny w Wilnie, sala Śniadeckich U. S. B.

Już w przeddzień Kongresu, na dworcu kolejowym, przyjeżdżających delegatów witali członkowie sekcji dworcowej, którzy udzielali potrzebnych infomacyj oraz odprowadzali na noclegi.

Zarząd Okręgu uzyskał najbardziej odpowiednią salę na obrady Kongresu, t. j. Salę Śniadeckich Uniwersytetu Stefana Batorego, w której odbywały się posiedzenia plenarne, natomiast posiedzenia 10 komisyj odbywały się w szkołach powszechnych Nr. 15 i 29.

Na posiedzeniach plenarnych zostały wygłoszone następujące referaty: p. Karola Makucha — „Cele i zadania wychowania i nauczania w związku z postulatami Kongresu Poznańskiego“, p. Hanny Pohoskiej — „Rozwój polskiej myśli pedagogicznej w ciągu dziejów“, p. Marji Librachowej — „Stan i wyniki nowoczesnych nauk psychologicznych w zestawieniu do potrzeb wychowania i nauczania“, p. Stanisława Somorowskiego—„Zagadnienia ustroju szkolnictwa“, p. Romualda Petrykowskiego i p. Hugo Kaufmana — „Naczelne zasady dydaktyczne i organizacja nauczania w szkole ogólnokształcącej“, p. Stanisława Somorowskiego — „Role poszczególnych przedmiotów nauczania, jako środ-

II Kongres Pedagog. w Wilnie, na dziedzińcu Piotra Skargi U. S. B.

ków osiągnięcia celów wychowawczych“, p. H. Pohoskiej — „Społeczno-państwowe zadanie wychowawcze nauki o Polsce współczesnej“, p. Heleny Radlińskiej — „Stan i potrzeby w dziedzinie czytelnictwa młodzieży“.

W dniu 5 lipca odbyła się wycieczka statkami do Werek. O liczbie uczestników wycieczki świadczyć może ilość specjalnie wynajętych statków, których było cztery. Wycieczkę prowadził kol. Maciejewski.

W poniedziałek, dnia 6 lipca urządzono wycieczkę autobusami do Trok. Goście zwiedzili Troki, poczem łódkami udali się do ruin zamku.

Nieuczestniczący w wycieczce do Trok zwiedzili miasto Wilno. Gości oprowadzali pierwszorzędni znawcy sztuki z p. prof. F. Ruszczycem na czele.

We wtorek, 7 lipca, odbył się raut w salach Kasyna Oficerskiego.

Nadmienić należy, że w czasie uroczystego otwarcia Kongresu śpiewał chór nauczycielski ze Lwowa, który również występował przed mikrofonem radjostacji wileńskiej.

W Kongresie brało udział około 700 osób.

Interwencje u władz.

Interwencje w sprawach służbowych są najważniejszym i najwięcej pochłaniającym czasu, działem pracy Okręgu. Wychodząc z założenia, że organizacja powinna przedewszystkiem zapewnić swoim członkom należytą obronę praw zawodowych i służbowych, dążyliśmy do jak najlepszego usprawnienia pracy w tej dziedzinie.

Liczba interewencyj w roku sprawozdawczym doszła do 959 co stanowi około 100 miesięcznie, jeżeli weźmiemy pod uwagę święta i niedziele.

Redukcja, przeprowadzona w miesiącach wakacyjnych, coraz gorsze warunki pracy nauczycielstwa, spowodowały tak dużą ilość interwencyj. Dla orjentacji podzieliliśmy interwencje na działy i zestawiliśmy je liczbowo w niżej wymienionej tabelce.

1)	Posady	349
2)	Emerytury	66
3)	Uposażenia	291
4)	Kary	26
5)	Egzamina	42
6)	Zwolnienia	73
7)	Urlopy	12
8)	Dokształcenie	35
9)	Pomoc lekarska	18
10)	Różne	47
	Razem . .	959

W zestawieniu tem braliśmy pod uwagę li tylko te interwencje, o rezultatach których powiadomiono zainteresowanych piśmiennie, natomiast nie uwzględniliśmy załatwianych bezpośrednio w biurze, a liczba ich jest również poważną.

Komisja porad i obrony prawnej.

Działalność tej komisji polega na zapewnieniu fachowej i bezpłatnej obrony prawnej w sprawach: a) administracyjnych t. j. wynikających ze stosunku służbowego, b) dyscyplinarnych przed Komisjami Dyscyplinarnemi bez względu na ich tło, c) sądowych, wynikłych w czasie lub z powodu działalności organizacyjnej członków.

Ponadto udzielamy obrony we wszystkich innych sprawach oprócz wyżej wymienionych z tem udogodnieniem, że członkowie płacą adwokatowi zniżone honorarjum.

Musimy zaznaczyć, że w roku sprawozdawczym komisja porad i obrony prawnej rozwinęła bardzo szeroką działalność.

Porady ustne. Referent prawny udzielił 847 porad ustnych. Dotyczyły one przeważnie spraw prawnosłużbowych jak: uposażenia, emerytury, odwołań, ustaleń i t. d.

Porady pisemne. Różniły się one tem od ustnych, że zawierały wyczerpujące uzasadnienie z powołaniem się na podstawę prawną. Porad takich udzielił referent prawny 250, zaś adwokat umówiony 86.

Obrona przed Komisjami Dyscyplinarnemi. W sprawach dyscyplinarnych powierzaliśmy obronę naszych członków bądź to adwokatowi, bądź też nauczycielowi prawnikowi (według życzenia zainteresowanego). Spraw dyscyplinarnych przy udziale adwokata przeprowadzono 6, z udziałem nauczyciela-obrońcy 1, wszystkie z wynikiem dodatnim.

Obrona przed sądami karnemi i cywilnemi oraz przed innemi władzami (nie szkolnemi). Spraw takich przy udziale adwokata przeprowadzono 16, z tego w 6-ciu wypadkach udzieliliśmy bezpłatnej obrony ze względu na związek z pracą organizacyjną, zaś w 10-ciu wypadkach udzieliliśmy wprawdzie obrony płatnej lecz członkowie uiszczali tylko połowę normalnego honorarjum. Z wymienionych spraw 12-cie miało wynik dodatni, 1 ujemny, zaś 3 dotychczas są niezakończone (kasacje).

Adwokatem Okręgu Związku Naucz. Polsk. jest p. Eugenja Szabelska (dawniej Wiścicka) Wilno, ul. Mickiewicza 43 m. 2.

Komisja prasowa.

Do zakresu działalności komisji prasowej w okresie sprawozdawczym należało zorganizowanie aparatu korespondentów, którzy mają zamiłowanie do publicystyki, zorganizowanie referatów prasowych przy Oddziałach Powiatowych i Ogniskach oraz współpraca z Komitetem Redakcyjnym „Spraw Nauczycielskich".

Apel Zarządu Okręgu na wniosek komisji prasowej do ogółu członków, by zadeklarowali swój udział w pracy prasowej w charakterze korespondentów dał wynik następujący:

Do współpracy zgłosiło się 38-miu kol. kol.

Zadaniem korespondentów, jak to określił Zarząd Okręgu w specjalnej instrukcji, było przysyłanie do Okręgu notatek i korespondencyj o pracy nauczycielstwa, stanie szkolnictwa i jego potrzebach oraz o wysiłkach Organizacji. Kol. kol., którzy się zgłosili do współpracy przesłali w okresie sprawozdawczym wielką ilość korespondencyj, które albo zostały przesłane do prasy codziennej celem umieszczenia, względnie wykorzystane zostały na łamach „Spraw Nauczycielskich".

Ponieważ rzeczą niezmiernie ważną jest informowanie społeczeństwa o zagadnieniach ustrojowych szkolnictwa, sytuacji szkolnictwa, stanowisku ideowem organizacji wobec tego komisja postanowiła przygotować szereg tematów, które należałoby opracować oraz umieścić w prasie. Prace te są już na ukończeniu.

Komisja prasowa ponadto informowała społeczeństwo o pracach Okręgu, wysyłając notatki do prasy codziennej.

W zakresie prac organizacyjnych powołano do życia przy Oddziałach Powiatowych referaty prasowe, które miały przesyłać Zarządowi Okręgu materjały, dotyczące pracy Oddziałów Powiatowych oraz bezpośrednio do prasy codziennej notatki i korespondencje. W następnym okresie wskazanem jest zaopiekowanie się tą sprawą, by referaty prasowe Oddziałów Powiatowych żywszą pracę rozwinęły.

„Sprawy Nauczycielskie".

W okresie sprawozdawczym wydano 10 numerów „Spraw Nauczycielskich" w ogólnej ilości 424 stron. „Sprawy Nauczycielskie" były redagowane przez Komitet Redakcyjny. Komitet odbył w okresie sprawozdawczym 3 posiedzenia. Na posiedzeniach były omawiane sprawy programowe „Spraw Nauczycielskich". Komitet Redakcyjny działał jako sekcja komisji prasowej.

W okresie sprawozdawczym wprowadzono na łamach „Spraw" nowy dział samorządowy, który ma na celu omawianie zagadnienia współpracy nauczycielstwa i samorządu.

Działy: metodyczno-pedagogiczy, społeczno-oświatowy i organizacyjny w okresie sprawozdawczym pogłębiły swoją działalność.

Komisja prasowa odbyła w okresie sprawozdawczym 3 posiedzenia plenarne oraz szereg posiedzeń prezydjum.

Obecny skład komisji: przewodniczący — kol. Stubiedo Edward, zastępca przewodniczącego — kol. Kutyłło, sekretarz — kol. Kolater Alfred; członkowie — kol. kol. Aluchna Edward, Godecki Stanisław, Kaniok Stan., Kordowicz Wiktor, Łyszczarczyk Leon, Stec Szczepan.

Ekspedycja „Spraw Nauczycielskich".

Komisja samorządowa.

Komisja Samorządowa w okresie sprawozdawczym miała do wykonania nadzwyczaj dużo pracy, bowiem poza wypracowywaniem swoistego, dostosowanego do wymogów i potrzeb terenu programu pracy, musiała przeprowadzić cały szereg poczynań o charakterze organizacyjnym tak na miejscu, jak również i na terenie.

W tym celu zostały zwołane trzy zjazdy wojewódzkie nauczycieli pracujących czynnie w samorządzie terytorjalnym — w Nowogródku w dniu 17 maja i w Wilnie w dniu 10. V. 1931 r. i w Słonimie.

Na zjazdach tych oprócz wygłoszonych referatów programowych dokonana została organizacja Komisji Samorządowej na miejsce dawnej sekcji samorządowej. W skład Zarządu Komisji weszli: kol. kol. Kordowicz Wiktor — jako przewodniczący, Dracz Jan — zastępca, Jarzyna Tadeusz — sekretarz i członkowie: Stanek Jan i Cała Michał. W trakcie pracy w ciągu roku zostali dokooptowani Szkop Jan i Kołodziej.

Oprócz zjazdów wojewódzkich zostały zorganizowane z inicjatywy Komisji Samorządowej zjazdy powiatowe naucz. samorządowców a mianowicie: w Nowogródku, Nieświeżu, Wilejce, Wołożynie, Stołpcach, Szczuczynie i Lidzie. W innych Oddziałach sprawę tę omawiano na Zjazdach Walnych Powiatowych i zebraniach Zarządu.

Również został rozszerzony w bibljotece Okręgu dział książek samorządowych, a także zostały zaprenumerowane dwa pisma: „Samorząd" i „Samorząd Miejski". Dla omawiania spraw programowych Komisji został otwarty w „Sprawach" „dział pracy samorządowej", w którym zamieszczono szereg artykułów z tej dziedziny.

Komisja wycieczkowa.

Komisja udzieliła szeregu informacyj organizatorom wycieczek nauczycielskich i uczniowskich do Wilna i jego okolic. Udzielano pomocy wycieczkom, które przybywały do Wilna z pobliskich okolic oraz z dalszych dzielnic Polski.

Chcąc ożywić ruch turystyczny Komisja miała zamiar zorganizować kurs przewodników i organizatorów wycieczek, który do skutku nie doszedł z powodu trudnych warunków finansowych.

Ułatwiono zwiedzanie Wilna uczestnikim II-go Kongresu Pedagogicznego oraz zorganizowano podczas kongresu dwie wycieczki, jedną statkami do Werek, w której wzięło udział około 400 osób i drugą autobusami do Trok, która liczyła ponad 200 osób.

W bieżącym roku będą zaprojektowane wycieczki po Wileńszczyźnie i jedna dalsza. Marszrutę podamy po otrzymaniu opinji w tej sprawie od Oddziałów Powiatowych.

Komisja społeczno-oświatowa.

Działalność komisji społeczno-oświatowej w roku sprawozdawczym rozwijała się w następujących kierunkach:

1) Oddziaływanie na członków Związku w sprawie udziału w pracy;

2) Organizowanie placówek oświatowych, prowadzonych przez poszczególne placówki Związkowe pod własną firmą;

3) Organizacja uniwersytetu powszechnego z siedzibą w Wilnie, któryby drogą korespondencyjną miał nieść pomoc kol. kol. pracującym na terenie, a specjalnie zainteresowanych zagadnieniem nauki o Polsce współczesnej;

4) Ustalenie zasad organizacyjnych dla Oddziałów Powiatowych i Ognisk.

W związku z powyższem zostały wykonane następujące prace:

Komisja opracowała okólnik, który został przez Zarząd Okręgu zaakceptowany i wydany. W myśl tego okólnika Oddziały Powiatowe zostały powołane do zorganizowania powiatowych komisyj społeczno-oświatowych względnie sekcyj a Ogniska — do organizowania odpowiednich referatów. W rezultacie 7 Oddziałów Powiatowych zorganizowało komisje, reszta stworzyła narazie sekcje. Sprawy te były omawiane na zjazdach powiatowych, w których brali udział członkowie komisji okręgowej. Członkowie komisji okręgowej brali też udział w posiedzeniach poszczególnych komisyj powiatowych.

Dane, ile Ognisk stworzyło referaty społeczno-oświatowe nie są jeszcze ustalone.

W sprawie udziału członków Związku w pracy społeczno-oświatowej została ustalona następująca zasada:

Oddziały Powiatowe i Ogniska współpracują z organizacjami społeczno-oświatowemi, które stoją na stanowisku wychowania demokratycznego młodzieży bez różnicy wyznań i narodowości oraz z organizacjami rolniczo-oświatowemi i społeczno-gospodarczemi. Ustalona też została współpraca z władzami szkolnemi i samorządowemi.

Ponadto komisja stanęła na stanowisku, że w szeregu wypadków Oddziały Powiatowe i Ogniska winny tworzyć własne placówki oświatowe (szkoły dla dorosłych, świetlice) oraz, że nauczycielstwo związkowe powinno organizować pracę z tytułu wykonawczego stanowiska zawodowego.

Rezultaty pracy są uwidocznione w sprawozdaniu, opracowanem przez komisję na podstawie materjałów posiadanych oraz dostarczonych przez Oddziały Powiatowe.

Komisja społeczno-oświatowa, doceniając znaczenie szerzenia wiedzy o Polsce współczesnej powołało do życia Uniwersytet Powszechny. Zasadą organizacyjną było powołanie na terenie oddziałów uniwersytetu, które zrzeszając stały zespół miały w drodze samokształceniowej

i metodą seminaryjną wiedzę w tym zakresie pogłębiać. W roku sprawozdawczym placówek takich powstało 18. Przy komisji w Wilnie została powołana Rada Pedagogiczna, która opracowuje program i metody tej pracy. Akcja ta znalazła pełne zrozumienie i kontynuowanie jej w dalszym ciągu niewątpliwie wyda owocne rezultaty.

Specjalną troską komisji były sprawy prasowe. A więc informowanie społeczeństwa o pracy, i założeniach ideowych oraz redagowanie działu pracy społeczno-oświatowej. W związku z tem w prasie codziennej umieszczono szereg notatek, korespondencyj i artykułów.

Dla uzupełnieia całości prac komisji należy dodać czynności komisji, dążące do rejestracji pracy członków Związku. Praca ta natrafiała jednakowóż na ogromne trudności, gdyż kol. kol. do rejestracji prac odnoszą się niechętnie.

Obecnie na warsztacie pracy znajduje się organizacja konferencji oświatowej, która się odbędzie w dniu 4. V. 1932 r. w Wilnie.

W okresie sprawozdawczym komisja odbyła 5 posiedzeń plenarnych oraz szereg konferencyj prezydjum.

Obecny skład komisji: kol. kol. Stubiedo Edward — przewodniczący; Chmielewski Aleksander — sekretarz; Dracz Jan, Aluchna Edward, Kordowicz Wiktor, Szkop Jan — członkowie.

Praca społeczno-oświatowa nauczycielstwa w roku sprawozdawczym 1931 rozwijała się w bardzo trudnych warunkach. Pogorszająca się z każdym dniem sytuacja w szkolnictwie wskutek nadmiernego przyrostu dzieci w roku szkolnym przy jednoczesnym braku nowych etatów wskutek trudności finansowych państwa spowodowała nadmierne obciążenie nauczycielstwa pracą zawodową. Konsekwencja kryzysu szkolnego oraz gospodarczego wyrażona w likwidowaniu w szeregu miejscowościach klas oraz w redukcji etatów odbiła się fatalnie na pracy społeczno-oświatowej nauczycielstwa. Kryzys gospodarczy wstrzymał dotychczasowe dotacje na pracę oświatową zarówno Państwa, jak też i samorządów.

Wskutek trudności w pracy zawodowej nauczycielstwo nie miało tylu sił fizycznych, co w roku ubiegłym, by poświęcać się z taką samą energją pracy oświatowej, gdyż praca szkolna absorbowała w zupełności czas nauczyciela.

Trudności wyżej wymienione nie spowodowały jednakowoż załamania w pracy dotychczas świetnie rozwijającej się — wpłynęły te trudności jedynie na zwężenie zasięgu pracy oraz rozmachu, jakiego byliśmy świadkami w okresie poprzednim.

Nauczycielstwo w pełni wykazało zrozumienie swoich zadań państwowych na ternach Ziemi Wileńskiej i Nowogródzkiej i, niejdnokrotnie rujnując zdrowie, pracę inicjowało i aczkolwiek mało możliwości fizycznych było, kontynuowało ją z samozaparciem się.

Praca społeczno-oświatowa nauczycielstwa w okresie sprawozdawczym rozwijała się w następujących kierunkach:

1) Systematyczne kształcenie dorosłych.
2) Bibljotekarstwo i czytelnictwo.
3) Praca wychowawcza wśród młodzieży pozaszkolnej.
4) W dziale pracy kulturalno-artystycznej.
5) Udział w organizacjach społeczno-oświatowych.
6) Udział w organizacjach społeczno-gospodarczych.

1. Systematyczne kształcenie dorosłych.

3-stopniowe kursy dla dorosłych.

Ilość placówek systematycznego kształcenia dorosłych w stosunku do roku ubiegłego jest nieco mniejsza. Wynikło to z trudności finansowych państwa i samorządu, gdyż z subwencyj na ten cel poprzednio otrzymywanych były pokrywane wydatki rzeczowe w postaci światła i opału oraz pomoce naukowe w postaci podręczników do nauki. W okresie sprawozdawczym subwencje państwowe zostały prawie całkowicie wstrzymane a drobne kwoty wypłacone przez poszczególne samorządy nie wystarczały nawet w 50 proc. na pokrycie kosztów światła, nie wspominając nic o wydatkach innych. Należy na tem miejscu podkreślić fakt, że aczkolwiek praca na kursach była bezpłatną to nauczycielstwo częstokroć jeszcze z własnych poborów pokrywało koszty wydatków rzeczowych.

Poniższa tabela nie datuje jedynie ściśle 3-stopniowych kursów dla dorosłych lecz ujmuje w cyfry wszystkie kursy na poziomie 3-stopniowych kursów, a mające różne uzupełnienia programowe. Wliczone są tutaj: 1) 3-stopniowe kursy dla dorosłych, oparte o program, opracowany przez Instytut Oświaty Dorosłych; 2) kursy, na których obok nauki jęz. polskiego i rachunków są prowadzone roboty kobiece (szycie i krój); 3) kursy oświatowo-spółdzielcze, na których odbywa się nauka języka polskiego i 4) kursy oświatowo-rolnicze również w połączeniu z nauką języka polskiego i rachunków.

Praca nauczycielstwa na 3-stopniowych kursach dla dorosłych.

L. p.	POWIAT	Ilość kursów	Ilość stopni	Ilość słuchaczów	Ilość członków pracujących na kursach
1	Brasław	67	71	874	82
2	Baranowicze	8	13	100	14
3	Głębokie	14	14	270	16
4	Lida	38	49	820	62
5	Mołodeczno	13	15	171	21
6	Nieśwież	9	14	142	17
7	Nowogródek	21	22	471	25
8	Oszmiana	11	13	108	15
9	Postawy	22	24	447	22
10	Słonim	—	—	—	—
11	Szczuczyn	7	11	81	13
12	Święciany	12	14	300	15
13	Stołpce	13	15	241	17
14	Wilejka	12	20	290	13
15	Wilno-powiat	37	45	850	45
16	Wołożyn	13	16	238	19
	Razem	297	356	5403	396

Uwaga: Dane powyższe nie są pełne, gdyż zaczerpnięte na podstawie ankiet, które zostały w 70 % zwrócone.

a) *Szkoły dla dorosłych.*

Dążenie Zarządu Okręgu, by w każdem mieście powiatowem została zorganizowana szkoła dla dorosłych nie ziściło się w pełni. Trudności natury finansowej wpłynęły na to.

Poniższa tabela ujmuje jedynie szkoły, zorganizowane przez Oddziały Powiatowe.

L. p.	MIEJSCOWOŚĆ	Ilość szkół	Ilość kursów	Ilość słuchaczów	Ilość nauczycielstwa pracującego na kursie
1	Baranowicze	1	1	28	7
2	Brasław (powiat)	2	2	31	6
3	Lida	1	2	28	6
4	Nowa - Wilejka	1	1	37	3
5	Wilno - miasto	1	7	158	19
6	Wilejka (powiat)	1	1	38	5
	Razem	7	14	320	46

Powyższe szkoły, aczkolwiek w założeniu miały być samowystarczalne to jednakowóż w praktyce własne fundusze nie wystarczyły na płacenie nauczycielstwa za pracę. Pokryte zostały wydatki rzeczowe.

Praca w szkołach dla dorosłych była związana z oddziaływaniem wychowawczem. Kierownictwa szkół organizowały bibljoteki, czytelnie, wycieczki i t. p.

c) *Uniwersytety powszechne.*

Zainicjowana w roku 1931 przez Zarząd Okręgu akcja organizowania uniwersytetów powszechnych, poświęconych nauce o Polsce współczesnej wydała pokaźny rezultat. Powstało 18 takich placówek na terenie Okręgu. W Wilnie zorganizowana Rada Pedagogiczna, a mająca na celu opracowanie szczegółowego programu wykałdów dotychczas swojej pracy nie ukończyła. Placówki te jednak wykazały dużo żywotności pomimo braku narazie pomocy ze strony Rady Pedagogicznej.

Ponadto istniały uniwersytety powszechne zorganizowane przez poszczególne organizacje przy czynnym współudziale miejscowych placówek organizacyjnych. — Tabela Nr. 3 ilustruje ten stan rzeczy.

Nr. p.	Powiat	Ilość Uniw.	Ilość naucz.	Ilość g. wykład.	Przedmioty
1	Lida	1	3	4 g. tyg.	Krajoznawstwo, historja, nauka obywatelska, nauki społeczne.
2	Mołodeczno .	2	7	21 „ „	Geografja, historja, literatura, nauka o Polsce współcz., rolnictwo, ogrodnictwo.
3	Lebiedziewo .	1	4	6 „ „	„
4	Nowogródek .	3	14	6 g. tyg.	Krajoznawstwo, przyroda, historja kultury, literatura, prawo, higjena.
5	Stołpce . . .	1	5	6 „ „	Geografja, historja, nauka obywatelska, higjena, rolnictwo.

d) *Akcja odczytowa.*

Odziaływanie oświatowe doraźne poprzez akcję odczytową nie jest ujęte w cyfry ze względu na trudności natury technicznej zobrazowania liczbowego stanu pracy w tym dziale. Wpływa na to okoliczność niechęci rejestrowania poszczególnych odczytów ze strony nauczycielstwa. Akcja odczytowa ze strony nauczycielstwa była w okresie sprawozdawczym pojętą głębiej niż w latach poprzednich. Wpłynęło

na to zainteresowanie się żywsze tą sprawą Ognisk, które w wielu wypadkach zorganizowały komisje programowe, mające na celu opracowanie programu wykładów oraz dokonanie podziału pracy. Tego rodzaju ujęcie ożywiło ogromnie odczyty i nadało im charakter poważny.

Coraz częstsze korzystanie na terenie naszego Okręgu z aparatów projekcyjnych typu „Ornac" pracę ogromnie podniosło ze względu na łatwiejszą możność uzupełnienia zapasu przeźroczy. Poszczególni kol. kol. korzystali z powiatowych wypożyczalni przeźroczy, znajdujących się przy Inspektoratach Szkolnych.

2. Bibljotekarstwo i czytelnictwo.

Zarówno Oddziały Powiatowe jak i Ogniska, doceniając wielkie znaczenie rozwoju czytelnictwa na terenie okazały czynne ustosunkowanie się do inicjatywy władz szkolnych i samorządów w zakresie organizacji bibljotekarstwa na terenie w oparciu o powiatowe centrale bibljotek ruchomych oraz bibljotek publicznych. Poniższe zestawienie (tabela 4) ilustruje udział członków Związku w tej sprawie:

Udział nauczycielstwa w pracy bibljotekarskiej.

L. p.	POWIAT	Ilość członków Związku, którzy pracują:		Uwaga
		w bibjotekach publicznych	oraz prowadzą komplety ruchome	
1	Brasław	5	10	
2	Baranowicze	15	—	
3	Głębokie	—	12	
4	Lida	11	18	
5	Mołodeczno	3	4	
6	Nieśwież	2	10	
7	Nowogródek	—	8	
8	Oszmiana	5	25	
9	Postawy	2	11	
10	Słonim	—	15	114
11	Szczuczyn	1	10	
12	Święciany	3	16	
13	Stołpce	1	10	
14	Wilejka	2	5	3000
15	Wilno-powiat	7	25	
16	Wilno-miasto	—	—	
17	Wołożyn	2	4	30
	Razem	59	183	

Uwaga: Zestawienie powyższe obejmuje jedynie udział nauczycielstwa w pracy bibljotek publicznych oraz komitetów ruchomych, wysyłanych przez Powiatowe Centrale Bibljotek Ruchomych, pomijając bibljoteki organizacyj społeczno-oświatowych.

Ponadto członkowie Związku prowadzili bibljoteczki stałe albo ruchome organizacyj społeczno-oświatowych, których na terenie znajduje się 415. Członków Związku pracuje w tych bibljotekach 64 osoby.

Praca w bibljotekarstwie nie ogranicza się jedynie do opieki nad księgozbiorem oraz wypożyczania książek lecz sięga do podstaw czytelnictwa. Są organizowane pogadanki poświęcone czytelnictwu, głośne wieczory czytania, konkursy wśród czytelników oraz imprezy mające na celu spopularyzowanie książki i czytelnictwa.

UWAGA: Ponieważ czytelnie są ściśle na terenie Okręgu związane z pracą świetlicową dlatego też praca ta została uwidoczniona w tabeli Nr. 5.

3. Praca świetlicowa i artystyczno-rozrywkowa.

W dziale tym uwzględniamy udział nauczycielstwa w pracy świetlicowej, chórach, teatrach ludowych.

Praca świetlicowa ze względu na swoje wielkie walory wychowawcze zyskała na terenie Okręgu prawa obywatelstwa. Świetlica wiążc w pewną grupę młodzież danego środowiska, staje się terenem zaspakajającym potrzeby kulturalne młodzieży, a umiejętnie stosowany program pracy daje ogromne rezultaty wychowawcze. Cel wyższy, by w świetlicach powstały kółka samokształceniowe już dzisiaj w szeregu świetlicach został osiągnięty.

Nauczycielstwo do pracy w świetlicach zostało odpowiednio przygotowane, gdyż prawie wszyscy, którzy dzisiaj w tym dziale pracują przesłuchali w r. szk. 1930/31 5-dniowe kursy świetlicowe, zorganizowane przez Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego.

Ze względu na trudności finansowe, a w szeregu wypadkach i z braku zrozumienia, nauczycielstwo za pracę na kursach nie jest opłacane. Wydatki rzeczowe są przeważnie pokrywane przez samorządy miejskie lub powiatowe. Odczuwa się wielki brak funduszów na prenumeratę czasopism oraz zakup gier. W wielu wypadkach kierownicy świetlic prenumeratę czasopism pokrywają z własnych funduszów.

Ze świetlicami połączone są czytelnie dlatego też niewielka ilość czytelni samodzielnych istnieje na terenie Okręgu.

Chóry ludowe osiągnęły w roku sprawozdawczym liczbę 255 zespołów o 3684 członkach. Jedynym czynnikiem prowadzącym pracę w zespołach śpiewaczych było nauczycielstwo — członkowie Związku Nauczycielstwa Polskiego. Praca w chórach ludowych nie ograniczała

się jedynie do kultywowania kultury muzycznej w zespołach poszczególnych lecz przyjęła ponadto formę oddziaływania na otoczenie przy okazji organizowania gminnych i powiatowych świąt pieśni.

Udział nauczycielstwa w pracy świetlicowej oraz w pracy czytelń.

L. p.	POWIAT	Ilość członków Związku pracujących		UWAGA
		w świetlicach	w czytelniach	
1	Brasław	89	13	I. Ilość osób pracujących w świetlicach dotyczy członków, którzy pracują w świetlicach stałych, świetlicach organizacyj społeczno-oświatowych oraz niedzielnych, organizowanych przez szkoły. II. Ilość czytelni jest tak małą ze względu na fakt, że we wszystkich prawie świetlicach czytelnictwo jest uważane za podstawową pracę. III. Dane liczbowe nie są pełne, gdyż zaczerpnięte na podstawie ankiet, które zostały zwrócone w 60%.
2	Baranowicze	30	—	
3	Głębokie	25	1	
4	Lida	28	13	
5	Mołodeczno	25	8	
6	Nieśwież	13	4	
7	Nowogródek	32	8	
8	Oszmiana	18	2	
9	Postawy	53	6	
10	Słonim	15	3	
11	Szczuczyn	17	4	
12	Święciany	49	7	
13	Stołpce	19	1	
14	Wilejka	72	9	
15	Wilno-powiat	39	2	
16	Wilno-miasto	—	—	
17	Wołożyn	33	8	
	Razem	557	89	

W 7 powiatach święta pieśni organizowały Odziały Powiatowe w inych powiatach Zarządy Oddziałów Powiatowych wzięły czynny udział w pracy organizacyjnej.

Członkowie Związku zorganizowali 2463 przedstawień z młodzieżą zrzeszoną w 847 zespołach.

4. Udział członków Związku w pracy organizacyj społeczno - oświatowych i społeczno - gospodarczych.

1. Związek Młodzieży Wiejskiej . . . . . 468 osób
2. Związek Strzelecki . . . . 397 „
3. Związek Młodzieży Polskiej . . . . . 42 „
4. Polska Macierz Szkolna . . . . 119 „
5. Straże Pożarne . . . . 314 „
6. Związek Młodzieży Ludowej . . . . . 26 „
7. Rada Opiekuńcza Kresowa . . . . . 19 „

8. Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet 78 „
9. Koła Gospodyń Wiejskich . . . . 64 „
10. Kółka Rolnicze . . . . 192 „
11. Spółdzielnie . . . . 216 „

W tym dziale pracy należy uwzględnić, że duża liczba nauczycieli organizuje konkursy rolnicze oraz przeprowadza kursy rolnicze i kursy gospodyń wiejskich na podstawie skryptów Uniwersytetu Korespondencyjnego.

Zestawienie % udziału nauczycielstwa w pracy społeczno-oświatowej.

L. p.	POWIAT	Ilość etatów	Ilość członków Związku	Ilość osób członków biorących udział w pracy	Stosunek procentowy
1	Brasław	277	200	113	56,5
2	Baranowicze	287	219	93	42,4
3	Głębokie	325	235	190	88,5
4	Lida	346	257	170	66,1
5	Nieśwież	220	188	87	46.2
6	Nowogródek	275	219	112	51,1
7	Mołodeczno	172	127	87	68,5
8	Oszmiana	202	147	91	61,9
9	Postawy	216	132	108	81,8
10	Słonim	182	149	81	54,3
11	Szczuczyn	187	141	94	66,6
12	Święciany	261	174	118	67,8
13	Stołpce	213	148	71	49,3
14	Wilejka	270	172	172	100,0
15	Wilno-powiat	366	225	211	93,7
16	Wilno-miasto	344	160	80	50,0
17	Wołożyn	206	163	96	58,8

Zestawiając powyższe sprawozdanie z pracy społeczno-oświatowej nauczycielstwa związkowego, należy podkreślić, że aczkolwiek jest ono niepełne wskutek trudności rejestracji pracy, to jest ono dowodem wielkiego wysiłku Gromady Związkowej, działającej na Ziemi Nowogródzko-Wileńskiej. Sprawozdanie niniejsze winno nas utwierdzić w przeświadczeniu, że my z placówek naszych i w tych strasznie trudnych warunkach bytowania nie schodzimy i że obowiązek przez Państwo na nas włożony spełnimy.

Sprawozdania z działalności Oddziałów Powiatowych.

Słonim.

Oddział Powiatowy w Słonimie liczy do 118 czł., na ogólną ilość 182 etatów. Na terenie powiatu do Stowarzysz. Chrześcijańsko-Narodowego Naucz. Szkół Powszechnych należy 7 osób; niezorganizowanych jest 26 osób.

Oddział Powiatowy w Słonimie pracę podzielił między poszczególne sekcje: prasową, społeczno-oświatową oraz porad i obrony prawnej. Sekcje wykazują ożywioną działalność. Zorganizowaną też została kasa pożyczkowo-oszczędnościowa.

W sprawach zawodowych członków, oraz w sprawie zorganizowania kursu dla kierowników szkół, kandydatów na W. K. N. i dodatku mieszkaniowego Zarząd 5-krotnie interwenjował w Inspektoracie Szkolnym.

Kancelarja w okresie sprawozdawczym załatwiła 296 pism.

Majątek Oddziału Powiatowego wynosi zł. 660.

Stan kasy z roku 1931.

Przychód w roku 1931	1.600
Rozchód w roku 1931	1.390
Saldo na 1. I. 1932 r.	210

Obecny skład Zarządu: prezes kol. Majewski Stanisław, wiceprzewodniczący Wardziak Marjan, sekretarz Wasilewska Rozalja, skarbnik Kowalski Stefan.

Nowogródek.

Staraniem Ogniska Nowogródzkiego odbył się Zjazd Delegatów Ognisk powiatu nowogródzkiego i Zarządów tychże w dn. 27 V 1923 r., na którym postanowiono powołać do życia Oddział Powiatowy Zw. Naucz.. Na prezesa Oddziału wybrano kol. Antoniego Marcinowskiego.

Wydział Wykonawczy Oddziału Powiatowego zabrał się energicznie do lustracji i reorganizacji Ognisk na terenie i w krótkim już czasie osiągnął to, że wszystkie Ogniska przystąpiły do intensywniejszej pracy, wysyłając regularnie wykazy członków, sprawozdania i miesięczne składki członkowskie do Zarządu Głównego.

W początkach swej działalności Oddział Powiatowy kładł wielki nacisk, by Ogniska Nauczycielskie prowadziły u siebie należycie zorganizowane kursy dokształcające dla naucz. niewykwalifikawnych, zakładały przy Ogniskach bibljoteczki pedagogiczne i czytelnie oraz pro wadziły pracę społeczno-oświatową.

Przy Ogniskach organizowano również komisje dla omawiania programów szkolnych i bardzo intensywnie prowadzono akcję zbierania składek na Dom Zdrowia w Zakopanem.

Oddział Powiatowy pracuje pod przewodnictwem kol. A. Marcinowskiego do 28. X. 1928 r. Następnie przewodnictwo objął kol. Kilarski Edward, który godność tę piastuje do 6 lutego 1932 r.

W dniach 6 i 7 lutego 1932 r. odbył się w Nowogródku VI Walny Zjazd członków Związku Naucz. Polskiego powiatu nowogródzkiego, na którym wybrano nowy Zarząd w następującym składzie: kol. Marcinowski Antoni — przewodniczący, kol. Łach — zastępca przewodniczącego, kol. Tabisz Jan — zastępca przewodniczącego, kol. Frąckiewicz Bronisław — sekretarz, kol. Żmuro — skarbnik.

Do Oddziału należy 12 Ognisk w powiecie, które stale wykazują ożywioną pracę organizacyjną i samokształceniową.

Mając na względzie konieczność dobrze zorganizowanej i prowadzonej należycie pracy lustracyjnej, Zarząd Oddziału podzielił powiat na 4 rejony lustracyjne — przydzielając Ogniska: Lubcz, Korelicze i Dworzec koledze Marcinowskiemu, Ogniska: Nowogródek, Poczapów i Zdzięcioł koledze Tabiszowi, Cyryn, Walówka i Wsielub kol. Łachowi oraz Ogniska: Osmołowo, Szczorse i Nichniewicze kol. Frąckiewiczowi.

Z ramienia Oddziału kol. Kober prowadzi koleżeńską kasę samopomoc. i kol. Marcinowski — Spółdzielczą Księgarnię Nauczycielską.

Dział finansowy przy Oddz. Pow. pozostaje pod kierownictwem kolegi Tabisza Jana, dział pomocy i obrony prawnej — pod kier. kol. Ant. Marcinowskiego, dział społeczno-oświatowy prowadzi kol. Wład. Łach, dział bibljotekarski i samokształceniowy jest pod kierunkiem kolegi Frąckiewicza Bronisława. Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej jest kol. Sidziński, a Sądu Honorowego — kol. Antoni Dułęba.

Oddział powiatowy liczy 225 członków zrzeszonych w 12 Ogniskach; na terenie działalności Oddziału Powiatowego znajduje się 5 osób nienależących do żadnej organizacji.

Prace Zarządu zmierzają w kierunku ideowego pogłębienia członków oraz usprawnienia pomocy prawnej i obrony zawodowej. W okre-

sie sprawozdawczym przedstawiciele Zarządu Oddziału interwenjowali 2 razy u władz szkolnych; 6 u władz administracyjnych oraz 4 u władz samorządowych.

Zarząd Oddziału w r. 1931 otrzymał 190 pism, z czego załatwił 80 — pozostałe w toku załatwienia.

Stan kasy za rok 1931.

Przychód w roku 1931	20.926.11
Rozchód w roku 1931	19.532.64
Saldo na 1. I. 1932 r.	1.393,47

Wołożyn.

Oddział Powiatowy w Wołożynie liczy 163 członków na ogólną ilość 297 etatów. Na terenie działalności Oddziału Powiatowego do Stowarzyszenia Chrześć.-Nar. Naucz. Szkół powsz. należy 12 osób — niezorganizowanych 36 osób.

Zarząd Oddziału Powiatowego interwenjował u władz szkolnych 80 razy w sprawach: a) dodatku mieszkaniowego; b) egzaminu praktycznego; c) oświaty pozaszkolnej; d) emerytalnych, i t. p.; oraz u władz administracyjnych 43 razy w sprawach: 1) budżetów gminnych; 2) oświaty pozaszkolnej; 3) dodatków mieszkaniowych.

Stan kasy w roku 1931.

Przychód za rok 1931	9.604,70 zł.
Rozchód za rok 1931	9.000,47 zł.
Stan na 1. I. 1932 . . .	604.23 zł.

Wartość inwentarza wynosi zł. 433,50.

Kancelarja w okresie sprawozdawczym załatwiła 372 sprawy.

Obecny skład Zarządu: przewodniczący — kol. Tyszkowski; zastępca przewodniczącego — kol. Barański; sekretarz — kol. Tuczynski; skarbnik — kol. Mer.

Baranowicze.

Ruch związkowy na terenie powiatu datuje się od roku 1921, gdy to powstało Ognisko w Lachowiczach i Baranowiczach. W celu rozszerzenia działalności Związku w tymże czasie został zorganizowany Oddział Powiatowy, którego pierwszym prezesem był kol. Gołębicki Józef

Następnie Zarząd Oddziału Powiatowego pracuje pod przewodnictwem kol. Regulskiego Walentego. Oddział Powiatowy organizuje „gospodę nauczycielską“ i księgarnię.

W następnych latach kolejno przewodniczą Zarządowi Oddziału Pow. Kol. Kol. ś. p. Wierzykowski Antoni, ś. p. Breśniewicz Kazimierz i Reymont Stanisław. Lata 1925, 1926 i 1927 zaznaczają się utrwaleniem organizacji na terenie powiatu oraz jej rozrostem liczebnym. Zarządy Oddziałów Powiatowych obok opieki i pomocy koleżeństwu w sprawach służbowych, organizują pracę oświatową.

W roku 1930 prezesurę obejmuje kol. Szajner Mikołaj, a w roku 1931 kol. Reymont Stanisław.

Oddział Powiatowy liczy 220 członków; na terenie powiatu do Stowarzyszenia Chrześć. — Nar. Naucz. Szkół Powszech. należą 3 osoby, niezorganizowanych 63 osoby.

Do zakresu pracy Zarządu należy: administrowanie kasą samopomocy, udzielanie porad w sprawach służbowych oraz interwencje u władz szkolnych i samorządowych. Oddział Powiatowy interwenjował 16 razy u władz szkolnych oraz 9 razy u władz samorządowych. Zarząd Oddziału dąży do utrzymania kontaktu z Ogniskami przy pomocy lustracyj.

Oddział Powiatowy prowadzi Kasę pożyczkowo - oszczędnościową. Kancelarja załatwiła w okresie sprawozdawczym 290 pism.

Stan kasy za rok 1931.

Przychód za rok 1931	2.011.75
Rozchód za rok 1931.	1.979.44
Saldo na 1. I. 1932 r.	32.31

Szczuczyn k. Lidy.

Odział Powiatowy w Szczuczynie k. Lidy został zorganizowany w r. 1930, łącząc Ogniska,. które poprzednio należały do powiatu lidzkiego i grodzieńskiego. Wynikło to ze zmiany granic powiatów i tworzenia nowego powiatu z siedzibą w Szczuczynie.

Wcelu zorganizowania Oddziału Powiatowego odbył się w dn. 26. I. 1930 r. zjazd prezesów Ognisk, który powołał tymczasowy zarząd i ustalił zjazd członków na dzień 2 i 3 III. 1931 r. Na zjeździe wybrano Zarząd Oddziału pod przewodnictwem kol. Hodiwa Grzegorza. Pierwszy Zarząd Oddziału Powiatowego miał przed sobą

trudne zadanie zmontowania pracy w Oddziale oraz usprawnienia pracy w Ogniskach. Zarząd Oddziału, pracujący pod przewodnictwem kol. Hodiwa osiągnął swoje zamierzenia całkowicie.

W dniach 17 i 18 października 1930 r. odbył się II-gi zjazd powiatowy, który powołuje Zarząd pod przewodnictwem kol. Wilantowicza Lucjana.

Oddział Powiatowy w celu nawiązania bliższego kontaktu z Ogniskiem organizuje sekcję lustratorów. W tym też czasie powstaje nowe Ognisko w Sobakińcach, dzięki wytężonej pracy kol. Laskowskiego oraz w Wasiliszkach.

Na III-cim zjeździe, który odbył się w dniach 7 i 8 listopada 1931 r. wybrano Zarząd pod przewodnictwem kol. Rapackiego Gustawa, który i obecnie pracuje.

Publiczna biblioteka Ogniska Z. N. P. w Szczuczynie k. Lidy.

Sprawozdanie z działalności za rok 1931.

Oddział Powiatowy w Szczuczynie liczy 10 Ognisk, które łączą 141 członków Związku; na terenie działalności Oddziału Stowarzyszenie Chrześc.-Narod. Naucz. Szk. Powsz. posiada czł. 3 — niezorganizowanych jest 43 osób. Ogniska istnieją w następujących miejscowościach: Szczuczyn, Rożanka Pacowska, Osła n. Niemnem, Żołudek, Ostryna, Sobakińce, Wasiliszki, Kamionka, Nowy Dwór i Lebioda.

Zarząd Oddziału Powiatowego w okresie sprawozdawczym odbył 7 zebrań oraz zwołał Walne Zgromadzenie członków i zjazd nauczycieli członków samorządu terytorjalnego. Na zebraniach Zarządu omawiano: sprawy organizacyjne, sprawę działalności ognisk oraz lustracje tychże, sprawy ustosunkowania się samorządu do nauczycielstwa oraz potrzeb szkoły oraz sprawę wykonania wniosków uchwalonych na Walnem Zgromadzeniu członków.

W celu pogłębienia pracy w poszczególnych dziedzinach zorganizowano następujące sekcje: pedagogiczną, wychowania fizycznego, samorządową, prasową i społeczno-oświatową.

Prezydjum Oddziału Powiatowego w sprawach służbowych nauczycieli interwenjowało szereg razy u władz szkolnych oraz w sprawach wypłacania dodatku mieszkaniowego jak też i w sprawach subsydjowania prac oświatowych u przedstawicieli samorządu terytorjalnego.

Bibljotekę oraz kasę „Samopomoc" prowadzi Ognisko w Szczuczynie.

Kancelarja Oddziału Pow. załatwiła w okresie sprawozdawczym 395 pism — niezałatwionych niema.

Oddział Powiatowy posiada lokal z umeblowaniem.

Stan kasy w roku 1931.

Przychód w r. 1931	10.545.99
Rozchód w r. 1931	10.391.76
Saldo na 1. I. 1932 r.	154.23

Obecny skład Zarządu: przewodniczący Rapacki Gustaw, zastępca przewodniczącego kol. Michno Stanisław, sekretarz kol. Kuprjanowiczówna Marja Łucja, skarbnik kol. Drozdowski Eugenjusz.

Lida.

Na terenie powiatu lidzkiego Związek został założony w r. 1921 —powstało wówczas Ognisko w Lidzie z kol. Tenorowiczem Piotrem, jako prezesem na czele. Ognisko w Lidzie na jednem z pierwszych posiedzeń postanowiło przystąpić do organizacji Ognisk na terenie powiatu. Pracę tę przeprowadzają kol. kol. Drobrazyniewicz, Lisik, Szary, Dyla, Bombelowa i Werla.

Już w pierwszych latach działalności Oddział Powiatowy wysuwa sprawy obrony prawnej członków na miejsce pierwsze oraz inicjuje organizację pracy oświatowej pozaszkolnej na terenie powiatu.

Lata 1923, 1924 i 1925 były okresem zmagania się Organizacji z przeciwnościami a zarazem okresem krzepnięcia organizacji wskutek ideowego uświadomienia członków oraz uczuciowego związania się z Organizacją.

W roku 1926 już na terenie wszystkich gmin istnieją Ogniska. Zarząd Oddziału Powiatowego pod przewodnictwem kol. Kałamarza prowadzi intensywną pracę organizacyjną, by umożliwić Ogniskom normalny rozwój. Zwołano w tym celu zjazd powiatowy, który poświęcono zagadnieniom pracy w Ogniskach.

Następny okres 1927 r. zaznaczył się konserwacją w zrealizowaniu planu pracy, opracowanego na zjeździe powiatowym. Oddział Powiatowy organizuje wielki wiec w sprawie szkoły jednolitej.

Dalszy okres pracy to dążenie do podniesienia organizacyjnego i ideowego uświadamiania członków oraz zabezpieczenia członkom pomocy i obrony prawnej i organizowanie szkolnictwa i oświaty w powiecie. Oddział Powiatowy stał się placówką, oddziaływującą na wszystkie przejawy życia społecznego na terenie powiatu.

W roku 1930 Zarząd Oddziału zakłada bibljotekę oraz księgarnię. Następnie zorganizowano kasę samopomocy.

Sprawozdanie z działalności.

Członków Związku Oddział Powiatowy liczy 257; do Stowarzyszenia Chrześc.-Narod. Naucz. Szk. Pwsz. należy 6 osób; niezorganizowanych 83 osób.

Zarząd Oddziału Powiatowego w celu pogłębienia pracy poszczególnych odcinków zorganizował następujące sekcje: prasową, społeczno-oświatową, samorządową oraz teatralną. Praca sekcyj wydaje owocne rezultaty.

W związku ze sprawami służbowemi przedstawiciele Odziału Powiatowego interwenjowali u władz szkolnych 35 razy; w sprawach wypłacania dodatku mieszkaniowego oraz nieporozumień nauczycielstwa z władzami samorządowemi interwenjowano 11 razy u władz administracyjnych i samorządowych.

Zarząd Oddziału Powiatowego prowadzi kasę samopomocy, księgarnię, bibljotekę oraz Szkołę dla Dorosłych.

Kancelarja w okresie sprawozdawczym załatwiła 609 pism.

Mołodeczno.

Ruch związkowy na terenie dzisiejszego powiatu mołodeczeńskiego datuje się od roku 1923. Ogniska wówczas istniejące w Mołodecznie, Kraśnem, Radoszkowicach, Lebiedziewie i Grudku należały do pow. Wilejskiego.

1 kwietnia 1926 odbył się w Mołodecznie zjazd nauczycielstwa pod hasłem protestu przeciwko zakusom obcięcia wydatków na szkolnictwo, podporządkowania władz szkolnych władzom administracyjno — politycznym, pozbawienia awansu automatycznego, redukcji uposażeń i nadmiernego obciążenia nauczycielstwa. Na tym zjeździe został zorganizowany Oddział Powiatowy oraz wybrano Zarząd pod przewodnictwem kol. Kanafojskiego Witolda.

Zadaniem Zarządu było zmontowanie Oddziału Powiatowego oraz nawiązanie bliższego kontaktu z istniejącemi Ogniskami.

Prace te trwają do roku 1928.

W tym roku na zjeździe wybrano w obecności kol. Dobosza nowy Zarząd pod przewodnictwem kol. Niewiadomskiego.

Nowy Zarząd montuje Oddział Powiatowy, tworzy Kasę Samopomocy oraz przeprowadza reorganizację istniejących 6 Ognisk przy pomocy lustracyj. Powstaje 1 nowe Ognisko. Prezydjum Oddziału Powiatowego przystępuje do organizacji bibljoteki pedagogicznej.

W następnym roku pracy Zarząd wystąpił z inicjatywą wprowadzenia członków Związku do Rad Gminnych. Została też zorganizowana wycieczka na P. W. K. do Poznania oraz do Gdyni. Zarząd Oddziału Powiatowego brał czynny udział w pracach, mających na celu podnieść wartość pracy nauczyciela w szkole. Mianowicie stworzono na punktach gminnych bibljoteczki podegogiczne, członkowie Związku wzięli czynny udział w organizacji gminnych wystaw prac szkolnych oraz opracowano program pracy na konferencjach rejonowych.

Lata 1930 i 31 zaznaczają się wzrostem wpływów Organizacji na terenie powiatu. Pogłębienie ideowe oraz organizacyjne członków wpływa na podniesienie wartości pracy poszczególnych Ognisk, a temsamem Oddziału Powiatowego.

Sprawozdanie z działalności za r. 1931.

Oddział Powiatowy liczy 127 członków; Stowarzyszenie Chrz.-Nar. Naucz. Szk. Pow. na terenie powiatu liczy 5 członków; niezorganizowanych 40 osób.

Oddział Powiatowy prace swoje podzielił na 3 grupy: organizacyjną, pedagogiczną i społeczno - oświatową. Pracę organizacyjną prowadzi przy pomocy lustracyj, zjazdów i zebrań, dążąc w ten sposób do podniesienia wartości pracy na wyższy poziom. W dziale pedagogicznym uwzględniono opiekę nad konferencjami rejonowemi, usprawniono działalność bibljoteki pedagogicznej. Pracę społeczno-oświatową prowadzi Oddział Powiatowy za pośrednictwem sekcji społeczno-oświatowej.

W sprawach służbowych nauczycieli oraz w sprawach, związanych z organizacją szkolnictwa i oświaty prezydjum Oddziału Powiatowego odbyło szereg interwencyj u władz szkolnych i administracyjnych.

Kancelarja załatwiła w okresie sprawozdawczym 288 pism. Wartość inwentarza wynosi zł. 1.681.05.

Stan kasy za rok 1931.

Przychód za rok 1931	9.669.44
Rozchód za rok 1931	9.461.63
Saldo na 1. I. 1932 r.	207.81

Obecny skład Zarządu: przewodniczący kol. Niewiadomski, zastępca przewodniczącego kol. Kozierkiewicz Józef, sekretarz kol. Dobrowolski Józef, skarbnik kol. Makarska.

Oszmiana.

Oddział Powiatowy w Oszmianie liczy 149 członków, zrzeszonych w 10 Ogniskach, pokrywających swoją siecią cały teren powiatu. Członków Stow. Chrześć. — Nar. Szkół Pow. pracy w powiecie 13-tu; niezorganizowanych 37 osób.

Oddział Powiatowy prowadzi prace przy pomocy sekcyj. Zorganizowane zostały następujące sekcje: samokształceniowa, społeczno-oświatowa, porad prawnych, teatralna, spółdzielcza. Sekcje wykazują żywotną działalność.

W sprawach służbowych nauczycieli — członków Związku oraz organizacji szkolnictwa przedstawiciele Oddziału Powiatowego interwenjowali szereg razy u władz szkolnych. Interwencje u władz administracyjnych i samorządowych dotyczyły następujących spraw: 1) wypłaty dodatku mieszkaniowego; 2) budżetów gminnych i sejmikowego na szkolnictwo i oświatę pozaskolną oraz 3) współpracy nauczycielstwa z samorządem.

Zarząd Oddziału odbył w okresie sprawozdawczym 5 posiedzeń oraz został zwołany zjazd powiatowy.

Oddział Powiatowy zorganizował Kasę Samopomocy, która się rozwija b. pomyślnie.

Biuro Oddziału Powiatowego posiada kompletne urządzenie: meble, maszynę do pisania, tlefon i t. d.

Stan Kasy za r. 1931.

Przychód w r. 1931	12.657,20 zł.
Rozchód w r. 1931	12.426.72 zł.
Saldo na 1. I. 1932 . . .	230,48 zł.

Obecny skład Zarządu: przewodniczący — kol. Koneczny Jan, zastępca przewodniczącego — kol. Keczmar Stanisław; sekretarz — kol. Zarychta Antoni; skarbnik — kol. Sawicki Włodziemierz.

Nieśwież.

Pierwsze Ogniska Związku N. S. P. powstały na terenie powiatu nieświeskiego w 1920 r., istniały one luźnie aż do 1923 r., kiedy w dn. 15 kwietnia został zwołany pierwszy Zjazd Powiatowy, na którym zorganizowano Oddział Powiatowy Z. N. S. P. Prezesem Oddziału została wybrana kol. Kuroczycka Julja.

Zarząd Oddziału Powiatowego z powodu wygórowanych cen podręczników szkolnych na miejscowym rynku, założył księgarnię udziałową, której powstanie spowodowało obniżenie cen książek. W roku 1924 na Zjeździe Powiatowym postanowiono zakupić z funduszów Oddziału 75 akcyj Banku Polskiego. Dywidendę od akcyj przeznaczono na zakupienie bibljoteki, która obecnie liczy 1059 tomów, treści beletrystycznej, pedagogicznej i naukowej. Bibljotekę podzielono na komplety, które są rozsyłane do Ognisk. Oprócz tego powstało pięć bibljotek przy Ogniskach.

W 1927 r. został zorganizowany przy Oddziale Powiatowym referat Oświaty Pozaszkolnej, dzięki któremu powstają w powiecie liczne organizacje Społeczno-Oświatowe, w których kierownicze stanowiska zajmują członkowie Związku N. P.

W roku sprawozdawczym, mimo ciężkich warunków praca posuwa się naprzód. Związkowcy współpracują z pokrewnemi organizacjami, jednocześnie pracując w Ogniskach. Liczba członków Związku stale zwiększa się tak, że w obecnym roku na 257 nauczycieli czynnych — 190 należy do Z. N. P.

Zarząd Oddziału Powiatowego wynajął lokal, który został przeznaczony na zebrania, zjazdy, a jednocześnie służy za hotel dla przyjeżdżających związkowców.

Zjazd nauczycielstwa na konferencję rejonową w gminie Zaostrowiecze, pow. nieświeskiego.

Do kancelarji w r. sprawozd. wpłynęło 448 pism, wszystkie zostały załatwione.

Składki są wpłacane regularnie, to też Zarząd Oddziału Pow. nie posiada zaległości.

Brasław.

Pierwszym przebłyskiem rozwoju organizacji na terenie pow. brasławskiego było zorganizowanie w Brasławiu, Widzach i Opsie Ognisk Związku w początkach r. 1922. Pracę organizacyjną zainicjowali kol. kol. Saja J., Sadżak i Karbowniczek J. Pierwsza działalność Ognisk rokowała najlepsze nadzieje. Ognisko w Widzach zorganizowało własną księgarnię oraz zainicjowało pracę, umożliwiającą w drodze konferencyj, oraz wspólnego kształcenia zdobycie kwalifikacyj. Ognisko w Brasławiu pełniło funkcję Zarządu Oddziału Powiatowego.

Następny rok szkolny 1922-23 z chwilą objęcia stanowiska inspektora szkolnego przez p. K. Próchnika, odbił się fatalnie na rozwoju organizacji. Wskutek celowo stosowanych przeniesień, zwalniań oraz szykan praca w Ogniskach zamiera — a młoda organizacja nie ma możliwości skrzępnięcia oraz rozwoju.

Wskutek zmiany granic powiatu w r. 1927 do powiatu przybywają następujące gminy: drujska, leonpolska, miorska, jodzka i bohińska. W związku z tem automatycznie przybywają 3 Ogniska, znajdujące się na tym terenie, mianowicie ogniska w: Drui, Miorach i Jodach. Praca w tych gminach była poważną i prowadzoną z należytem zrozumieniem zadań organizacyjnych. Jednak Ogniska te musiały upaść, gdyż p. Próchnik zastosował znaną już metodę przenoszeń i zwalniań. W ten sposób prezes Ogniska w Drui kol. Zinkiewicz zostaje przeniesiony na 2-gi kraniec powiatu, a los jego dzielą przewodniczący dwóch pozostałych Ognisk. Ogniska pozbawione ludzi pracy oraz wskutek olbrzymich zaległości i trudności komunikacyjnych zaczynają upadać.

Wtakich warunkach nie było mowy o minimalnym rozwoju organizacji.

Wysiłkiem ludzi idei, którym przewodniczył kol. Milenkiewicz, w r. 1927 powstaje Ognisko w Dryświatach. W r. 1928 powstaje Ognisko w Opsie. W tym samym roku z okazji konferencji w sprawach oświaty pozaszkolnej zebrane nauczycielstwo, rozumiejąc wartość organizacji postanawia zorganizować Oddział Powiatowy. Prezesem Zarządu Odz. Pow. zstaje wybrany kol. Staniszewski Józef.

Zorganizowanie Oddziału Powiatowego stało się przełomem dla rozwoju organizacji. Powstają Ogniska w Turmoncie, Plussach, Słobódce i Drui.

Zwołany w dniu 9. II. 1930 r. Zjazd członków Związku powołuje nowy Zarząd na czele z bojownikiem idei związkowej kol. Milenkiewiczem Józefem. Liczba członków wyniosła w tym czasie 88 zorganizowanych w 7 Ogniskach.

W tym też czasie opuszcza Brasław dotychczasowy inspektor szkolny p. K. Próchnik.

Organizacja po kilku próbach utrwalenia swoich wpływów na terenie powiatu w rezultacie osiągnęła swoje zamierzenia i widzimy jej stopniowy rozwój.

Następny Zjazd Powiatowy, który odbył się w r. 1931 powołał na prezesa Zarządu kol. Zaleskiego Bronisława.

Obecnie powiat liczy 200 czł., zorganizowanych w 15 Ogniskach.

Działalność Oddziału Powiatowego w r. 1931.

Oddział Powiatowy w Brasławiu obejmuje następujące Ogniska: Brasław, Opsa, Dryświaty, Turmont. Rymszany, Plussy, Słobódka, Druja, Miory, Leonpol, Jody, Nowy-Pohost, Przebrodzie, Widze i Koziany.

Oddział Powiatowy liczy 200 członków na 277 etatów.

Do Stowarzyszenia Chrz.-Nar. Naucz. Szk. Pow. należy . . 11 osób
nie należących nigdzie . . . . 66 osób

Stan 1. I. 1931 r. wynosił	118 członków
Przybyło w roku 1931	81 członków
Razem	219 członków

Oddział Powiatowy prowadzi następujące prace: obronę zawodową nauczycielstwa, organizuje pracę społeczno-oświatową, czytelnictwo wśród nauczycielstwa, kasę pożyczkowo-oszczędnościową oraz administruje majątkiem Oddziału Powiatowego.

W związku z powyższem wpłynęło do kancelarji Oddziału Powiatowego 434 pisma, które zostały załatwione. Prezydjum Oddziału Pow. w poszczególnych sprawach interwenjowało u władz.

Ponadto na terenie Ognisk istnieje 15 bibljotek pedagogicznych o 354 tomach oraz prenumerowano 36 pism pedagogicznych. Lokal Oddziału Powiatowego posiada 2 pokoje umeblowane oraz telefon. Oddział Powiatowy zorganizował dom noclegowy, z którego korzystają członkowie Związku, przyjeżdżający do Brasławia.

Stan kasy w r. 1931.

Przychód w r. 1931	13.388.31
Rozchód w r. 1931	13.354.10
Saldo na 1 .I. 1932 r.	34.21

Oddział Powiatowy zaległości nie posiada. W okresie sprawozdawczym Zarząd Oddziału Pow. zlustrował 11 Ognisk.

Prezydjum Oddziału Powiatowego tworzą kol. kol. prezes — Zaleski Br., wiceprezes — Milenkiewicz J., sekretarz — Adamczyk Adam, skarbnik — Pawlik Jerzy.

Głębokie.

Związek Nauczycielstwa Polskiego, dawniej Związek Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych powstał na terenie powiatu dziśnieńskiego w roku 1923. Wtedy cały szerg nauczycielstwa zapisuje się do Związku. Stopniowo wzrasta liczba związkowców, którzy powołują do życia Ogniska. Już w roku 1924 we wrześniu we wszystkich ośrodkach gminnych powstały Ogniska. Praca narazie szła po linji uzupełnienia wykształcenia, duży bowiem odsetek nauczycielstwa nie posiadał obowiązujących kwalifikacyj i musiał je zdobyć. Mimo to jednak praca organizacyjna nie ustaje i pomału powstała myśl zorganizowania Oddziału Powiatowego.

W lipcu 1925 roku na zjeździe powiatowym nauczycielstwa zorganizowano Oddział Powiatowy, prezesem którego został Kol. Eugenjusz Puszkar, kierownik szkoły w Głębokiem. Praca początkowa Oddziału streszczała się do przeprowadzenia ewidencji członków, oraz uaktywnienia Ognisk.

Z chwilą objęcia powiatu przez p. inspektora szkolnego Jaworka praca organizacyjna została wstrzymaną wskutek wrogiego ustosunkowania się inspektora szkolnego.

Przeniesienie kol. Puszkara, przewodniczącego Zarządu Oddz. Powiatowego, powoduje zastój w pracy Oddziału Pow.

Dzięki wysiłkom i inicjatywie kol. Waglewskiego Maksymiljana Oddział Powiatowy został ożywiony, i na dzień 13. IV. 1927 r. został zwołany zjazd do Głębokego.

Mała garstka nauczycieli zebrala się w tym dniu w lokalu szkoły powszechnej w Głębokiem, gdzie wyznaczono zjazd członków Z. P. N. S. P. P. Jaworek dążył do niedopuszczenia do zjazdu lecz dzięki niewyczerpanej energji kol. M. Waglewskiego zjazd tu doszedł do skutku. Na zjeździe tym powołano nanowo Oddział Powiatowy, a przewodniczącym wybrano kol. M. Waglewskiego. Na stanowisku przewodniczącego pozostawał kol. Waglewski do czerwca 1929 roku t. j. do chwili, kiedy musiał wyjechać do Zakopanego, by ratować swoje zdrowie.

Po przeniesieniu p. Jaworka zmieniły się nastroje w powiecie, i Związek rozrasta się liczbowo ale dość wolno. Przez cały czas przewodnictwa kol. Waglewskiego liczba związkowców wzrasta. W Oddziale jednak praca była jeszcze nie unormowaną i uporządkowaną i to pozostało dla dalszego Zarządu.

Po wyjeździe kol. Waglewskiego do Zakopanego przez krótki czas pracę Oddziału prowadzi kol. Bolesław Szlązak, a od wakacyj 1929

roku aż do Walnego Zjazdu w dniach 9 i 10 lutego 1930 roku kol. Władysław Maciejewski.

Jeszcze w roku 1929 powstała w Zarządzie Oddziału myśl stworzenia Kasy Pożyczkowo-Oszczędnościowej i w tej sprawie wydany został specjalny okólnik do członków w powiecie. Szereg osób w odpowiedzi przesłało swoje deklaracje przystąpienia do tej Kasy. Dopiero na zjeździe w dniu 10 lutego 1930 roku zapadła większością głosów uchwała, że wszyscy członkowie Związku przystąpią do Kasy i z tą chwilą Kasa rozpoczęła swoje istnienie.

Na wspomnianym zjeździe w dniach 9 i 10 lutego 1930 roku przewodniczącym Oddziału został kol. Podlaski Zygmunt.

W dniach 25 i 26 października 1930 roku odbył się ponowny doroczny zjazd członków Związku, na którym przewodniczącym wybrano kol. Wł. Maciejewskiego. Kol. Maciejewski prowadził prace Oddziału aż do ostatniego zjazdu powiatowego w dniach 6 i 7 lutego 1932 roku.

W tym okresie czasu dużo należało zrobić na terenie, by scementować poszczególne Ogniska w jedną więź organizacyjną, oraz pracę Ognisk w powiecie ujednostajnić i podnieść na poziom odpowiedni. Wszystkie ogniska zostały zlustrowane. Podczas lustracyj koledzy lustratorzy zwracali baczną uwagę na pracę organizacyjną jak również i na poczynania Ognisk w dziedzinie pracy społeczno-oświatowej. Praca uległa pogłębieniu i usystematycznieniu.

Inwentarz Oddziału zwiększył się przez nabycie maszyny do pisania „Remington". Ponadto zakupiono inne niezbędne rzeczy do pracy w lokalu Oddziału.

W roku 1930 zorganizowano przy Odziale tak zwaną gospodę koleżeńską. Zaopatrzono tę gospodę w dwa łóżka, by członkowie Związku, będąc w Głębokiem mogli nocować za opłatą 50 groszy.

Przy Oddziale Powiatowym istnieją Sekcje: Prasowa, Samokształceniowa, Porad Prawnych, a ostatnio powołano do życia Powiatową Komisję Społeczno-Oświatową z sekcjami, oraz Sekcję Szkolnictwa Średniego. Poszczególne Sekcje wykazały się dość znaczną pracą,

W roku 1931 powstał Powiatowy Komitet Opieki nad grobami nauczycieli, pochowanych w Głębokiem. Komitet ten miał za zadanie uporządkować groby zmarłych Kolegów. Prezesem Komitetu był kol. Tadeusz Jarzyna. Komitet ten z ofiar zebranych przez płatników uporządkował i obmurował groby 5 zmarłych Kolegów, pochowanych na cmentarzu w Głębokiem.

Sprawozdanie z działalności.

Oddział Powiatowy ponadto bierze czynny jak i przedtem udział we wszystkich poczynaniach społecznych, oświatowych i państwowych, jakie mają miejsce w Głębokiem. Największą troską Oddziału jest usprawnienie organizacyjne Ognisk w powiecie.

Oddział Powiatowy na ogólną ilość etatów 325 liczy członków 235 osób; do Stowarzyszenia Chrz.-Nar. Naucz. Szk Powsz. należy 30 osób; nie należy do żadnej organizacji osób 60. Ognisk na terenie działalności Oddziału Powiatowego istnieje 12.

Prace Zarządu Oddziału Powiatowego zmierzały w kierunku zapewnienia członkom pomocy i obrony prawnej oraz w kierunku pogłębienia ideowego i organizacyjnego. W związku z tem prezydjum interwenjowało 17 razy u władz szkolnych oraz 5 razy u władz administracyjnych. Zlustrowano 1 ognisk.

Kancelarja Oddziału załatwiła 420 pism.

Odział Powiatowy prowadzi Kasę Samopomocy oraz za pośrednictwem sekcji społeczno-oświatowej organizuje prace oświatowe na terenie powiatu.

Żywą działalność przejawiła sekcja prasowa.

Wartość inwentarza wynosi 1.336.80 zł.

Stan kasy za rok 1931.

Przychód w roku 1931	14.734.99
Rozchód w roku 1931	14.372.10
Saldo na 1. I. 1932 r.	362.89

Zarząd Oddziału Powiatowego pracuje pod przewodnictwem kol. Kopcińskiego Zdzisława.

Stołpce.

Oddział Powiatowy w Stołpcach został zorganizowany w r. 1928. W chwili zorganizowania Oddział Powiatowy liczył 96 członków, zrzeszonych w 6-ciu Ogniskach. Zamierzeniem I-go Zarządu, pracującego pod przewodnictwem kol. Szewczyka było rozszerzenie zasięgu Organizacji oraz pogłębienie pracy w Ogniskach istniejących.

Zjazd Powiatowy w roku 1929 wykazał, że zamierzenia powyższe zostały osiągnięte. Stan liczbowy członków zwiększył się o 33 członków oraz o 1-no Ognisko.

W następnym etapie pracy Zarząd Oddziału Powiatowego oddziałał na nauczycielstwo w sprawie udziału w pracy społeczno-oświatowej. Nauczycielstwo dzięki Organizacji ułatwiło sobie pracę w zakresie pracy samokształceniowej w związku z egzaminami uzupełniającemi w drodze samokształceniowej, została też zorganizowana samopomoc koleżeńska. W tym okresie zorganizowano Kasę Samopomocy oraz bibljotekę nauczycielską.

W roku 1930 stan liczebny członków wynosił 180 osób, zrzeszonych w 9-ciu Ogniskach.

Rok 1931 wskutek redukcji, zaznacza się zmniejszeniem liczby członków, która spadła do 149 osób.

Pracę Zarząd Oddz. Pow. prowadzi w kierunku pogłębienia uświadomienia organizacyjnego oraz rozszerzenia zasięgu, ujmując jednocześnie w swe ręce obronę praw zawodowych członków. Zarząd Oddz. Pow. obecnie przyjął na swoje barki pracę w zakresie akcji społeczno-oświatowej i coraz skuteczniej organizuje pracę w zakresie pogłębienia wiedzy pedagogicznej.

Zarządowi Odz. Pow. Stołpcach przewodniczy w dalszym ciągu kol. Wincenty Szewczyk.

Sprawozdanie z działalności za rok 1931.

Oddział Powiatowy w Stołpcach liczy 9 Ognisk, o 148 członkach. Ogniska istnieją w następujących miejscowościach: Stołpce (2 Ogniska), N.-Świerzeń, Rubieżewicze, Mir, Darewno, Żuchowicze, Jeremicze i Naliboki.

Na terenie działalności Oddziału Powiatowego znajdują się 213 siły nauczycielskie.

Odział Powiatowy w celu ułatwienia pracy zorganizował następujące sekcje: samorządową, społeczno-oświatową, bibljoteczną, samokształceniową i prasową.

Sekcje w/w obok organizowania pracy jednocześnie udzielają kol. kol. porad i instrukcyj w odpowiednim zakresie oraz rejestrują pracę.

W dziale pomocy prawnej udzielono 30 porad.

W sprawach zwalniań i przenoszeń nauczycieli oraz w sprawie II-go egzaminu i wypłacenia dodatku mieszkaniowego przedstawiciele Zarządu Odz. Pow. interwenjowali 18 razy u władz szkolnych i sześć u władz administracyjnych i samorządowych.

Oddział Powiatowy zorganizował Kasę Samopomocy oraz bibljotekę pedagogiczną liczącą 60 tomów, z której korzysta 80 osób.

W okresie sprawozdawczym Zarząd Oddziału odbył 3 posiedzenia, Prezydjum — 8 posiedzeń.

Zarząd Oddziału załatwił w 1931 r. 257 pism.

Stan kasy za rok 1931.

Przychód w roku 1931	1.056.28
Rozchód w roku 1931 . . . . :	998.70
Saldo na 1. I. 1932 r.	57.58

Obecny skład Zarządu: Przewodniczący kol. Szewczyk Wincenty, zastępca przewodniczącego kol. Gronczewski Feliks, sekretarz kol. Siemaszko Jerzy-Feliks, skarbnik kol. Ratkiewicz Edward.

Święciany.

Stan liczbowy członków.

Oddział Powiatowy liczy 174 członków.

Członków Stow. Chrz.-Narod Naucz. Szk. Pow. na terenie działalności Oddz. Pow.	4	człon.
Nienależących do organizacji	83	,,
Stan liczbowy czł. w dniu 1. I. 1930 r. . .	131	,,
Przybyło w okresie sprawozdawczym . .	43	,,
Stan liczbowy na dzień 31. XII. 1931 r. . .	174	czł.

Pracę organizacyjną prowadzi prezydjum Zarządu Oddziału Powiatowego. Ponadto zorganizowano następujące sekcje: oświatową, samorządową, samokształceniową, prasową, szkolnictwa średniego oraz interwencyj w sprawach służbowych. Sekcje wyżej wymienione prowadzą b. intensywną pracę.

Prezydjum Oddziału Powiatowego interwenjowało u władz szkolnych, samorządowych i administracyjnych w następujących sprawach: a) w sprawach nieporozumień nauczycielstwa z samorządem, b) w sprawach wypłaty dodatku mieszkaniowego, c) w sprawie zwolnień.

Sekcja samokształceniowa prowadzi pracę na terenie konferencyj rejonowych, wysyłając prelegentów oraz udziela porad kol. kol., przygotowującym się do II-go egzaminu.

Sekcja prasowa wysyła korespondencje do poszczególnych pism codziennych oraz prasy zawodowej, omawiając pracę organizacji oraz nauczycielstwa jak też i omawiające sytuację szkolnictwa na terenie powiatu.

Zarząd Oddziału Powiatowego odbył w okresie sprawozdawczym 5 zebrań, na których omawiano: 1) sprawy organizacyjne, 2) sprawy Kasy Samopomocy, 3) sprawy oświaty pozaszkolnej, 4) szkolnictwa na terenie powiatu, 5) sprawy lustracji Ognisk.

Zarząd Oddziału otrzymał 277 pism, z których załatwiono 249 — niezałatwiono 28.

Stan kasy za rok 1931.

Przychód w roku 1931	11.922.51
Rozchód w roku 1931	10.163.31
Saldo na 1. I. 1932 r. . . .	1.759.20

Lustrację Oddziału Powiatowego w Święcianach przeprowadził z ramienia Okręgu kol. Stubiedo Edward.

Obecny skład Zarządu: przewodniczący kol. Wójcik Józef, sekretarz kol. Gajlewski Piotr, skarbnik kol. Stankiewicz Andrzej.

Wilejka.

Ruch organizacyjny na terenie powiatu datuje się od r. 1923, gdyż w tym czasie założono po raz pierwszy Oddział Powiatowy, pierwotnie z siedzibą w Dołhinowie, a następnie w Krzywiczach. Rozwój organizacji był b. słaby ze względu na nieprzychylny stosunek władz szkolnych.

Od r. 1928 następuje pomyślniejszy okres dla rozwoju organizacji. Oddział Powiatowy przeniesiono do Wilejki, a przewodnictwo objął kol. Stec Szczepan. Nowoobrany Zarząd przystąpił do wzmożenia działalności Ognisk, których było 9 o łącznej liczbie członków 120.

W październiku 1928 r. na czele Zarządu stanął kol. Osuchowski Zygmunt. W tym okresie Zarząd organizuje kasę pożyczkowo-oszczędnościową. Ustąpienie dotychczasowego inspektora szkolnego p. Płomińskiego, nieprzychylnie ustosunkowanego do organizacji, wpływa dodatnio na jej rozwój. Następnie Zarząd Oddziału dopomógł Inspektorowi Szkolnemu do zorganizowania bibljoteki pedagogicznej.

W roku 1930 na czele Zarządu staje kol. Paszkowski Tadeusz. Praca od tego czasu rozwija się pomyślnie, organizując swemi wpływami wszystkie dziedziny życia społecznego oraz oddziaływując na normalny rozwój szkoły. Obecnie Oddział Powiatowy liczy 12 Ognisk, zrzeszając 172 członków.

Sprawozdanie z działalności.

Oddz. Powiatowy liczy 172 czł. zrzeszonych w 12-tu Ogniskach. Na terenie powiatu do Stowarzyszenia Chrześcijańsko-Narodowego Naucz. Szkół Powszechnych należy 6 osób — niezorganizowanych 92 osoby.

W okresie sprawozdawczym Oddział Powiatowy załatwił 682 pisma.

Prezydjum Oddziału Powiatowego interwenjowało 60 razy u władz szkolnych i 25 razy u władz samorządowych i administracyjnych. Interwencje dotyczyły następujących spraw: odwołania od uposażenia, zwalniania i przenoszenia nauczycielstwa, wypłaty dodatku mieszkaniowego i innych.

Pracę oparto o sekcje.

Oddział Powiatowy pozatem prowadzi kasę „Samopomoc".

Stan kasy za rok 1931.

Przychód za rok 1931	11.920.74
Rozchód za rok 1931	10.246.15
Saldo na 1. I. 1932 r.	1.674.59

Wartość majątku wynosi zł. 1.675.

Obecny skład Zarządu: prezes kol. Paszkowski Tadeusz, zastępca przewodniczącego kol. Krzewski Wacław, sekretarz kol. Bryja Kazimierz, skarbnik kol. Jaroszewicz Wiktor.

Wilno — powiat.

I. Powiat wileńsko-trocki w r. 1931-ym posiadał 366 etat. naucz.

Do Zw. Naucz. Polsk. do 1. I. 1931 r. należało . . .	211	nauczycieli
Do Stow Chrz. Narod. N. Szk. P.	36	„
Do żadnej organizacji naucz. nie należało	119	
Po 1. I. 1931 r. w ciągu roku do Zw. N. P. zapisało się nowych członków	25	
ubyło (z powodu redukcji)	11	członków
Stan liczebny członków Zw. N. P. na dz. 31. XII 31 r.	225	„

II. W okresie sprawozdawczym wpłynęło do Oddz. Pow. 216 pism, załatwiono 112, niezałatwiono 104 (pisma „do wiadomości").

W ciągu roku o interwencję u władz szkolnych wpłynęło 42 pisma w sprawach: przeniesienia, oceny niedostatecznej, zaliczek, wizytacji i t. p.

III. Na dzień 31. XII. 1931 r. Kasa Oddziału Powiatowego Wileńsko-Trockiego wykazała:

1) w przychodzie . . . . 12032 zł. 60 gr.
2) w rozchodzie . . . . .11312 zł. 60 gr.
3) pozostałość na 1. I. 1932 r. . . . . 720 zł. —

Przytem należności do Zarządu Głównego i Zarz. Okręgu całkowicie uregulowane — na saldzie 720 zł.

IV. Oddział Powiatowy w r. 1931 zorganizował dla nauczycielstwa z powiatu i m. Wilna kurs spółdzielczy w Wilnie celem ułatwienia Koleżeństwu prowadzenia sklepików uczniowskich na terenie szkoły.

V. Oddział Powiatowy Wileńsko-Trocki został z dniem 7-go marca 1932 r. wyodrębniony z dawnego Oddziału, obejmującego powiat i m. Wilno.

Dawny Oddział powstał w roku 1923-im i przez cały swój okres istnienia prowadził przez swoich członków i ogniska szczególniej intensywne prace w dziedzinie oświaty pozaszkolnej.

Obecnie przed Oddziałem Powiatowym leży trudne zadanie utrzymania w dobie ciężkiego kryzysu dotychczasowego stanu prac społeczno - oświatowych i silniejszego scementowania organzacyjnego, poprzez wzmocnienie życia organizacyjnego i towarzyskiego członków oraz przez Stowarz. Powiatowej Kasy Pożyczkowo - Oszczędnościowej.

Tudzież kwestja własnego lokalu Oddziału w Wilnie (z noclegami dla przybywających koleżanek i kolegów) jest sprawą szczególniej żywotną.

Postawy.

Oddział Powiatowy w Postawach liczy 10 Ognisk o 132 członkach. Ogniska istnieją w następujących miejscowościach: Postawy, Miadzioł, Duniłowicze, Kobylnik, Słoboda - Żośniańska, Hruzdowo, Wołkołata, Mosarz, Łasica i Woropajewo. Ilość etatów nauczycielskich na terenie powiatu wynosi 216.

Członków Z. N. P.	132
Członków Stow. Chr.-Nar. Naucz. Szk. Pow. .	17
Nienależących do Organizacji	67
	216

Oddział Powiatowy prowadził następujące prace: organizacyjną, opiekę nad sprawami zawodowemi członków Związku, akcję samopomocy, pracę społeczno-oświatową i prasową.

W zakresie prac organizacyjnych opracowano i zwołano zjazd powiatowy oraz 2 posiedzenia Zarządu Oddziału Powiatowego. Na zebraniach tych omówiono: 1) stosunek samorządu do nauczycielstwa, 2) sprawy organizacyjne, 3) oświaty pozaszkolnej, 4) lustracyj Ognisk i sprawy pracy poszczególnych sekcyj. Prezydjum Oddziału Powiatow. w osobach: kol. kol. Balceraka Eugenjusza, Polita Marjana i Bernackiego Marjana dokonało lustracyj wszystkich Ognisk. Lustracje wiązano z walnemi zebraniami Ognisk. Na lustracjach omawiano następujące sprawy: 1) sposób prowadzenia kasowości i kancelarji, 2) sprawę ożywienia pracy w Ogniskach, 3) udział w pracy społeczno-oświatowej i inne.

Kancelarja w r. 1931 załatwiła 372 sprawy.

Zarząd Oddz. Pow. interwenjował w Inspektoracie Szkolnym w sprawach kol. kol. w 47 wypadkach; u władz administracyjnych i samorządowych w 18 wypadkach. W czasie interwencyj załatwiono następujące sprawy: 1) sprawę zwolnień nauczycieli, 2) przeniesień, 3) odwołań od orzeczeń władz szkolnych, 4) sprawy uposażenia, 5) sprawy stosunku samorządu do nauczycielstwa.

Ponadto sekcja prasowa prowadzi pracę w swoim zakresie.

Oddział Powiatowy zorganizował kasę pożyczkowo-oszczędnościową.

Stan kasy za rok 1931.

Przychód w roku 1931	10.530.46
Rozchód w roku 1931	10.373.26
Saldo na 1. I. 1932 r.	157.20

Lustrację Oddziału Powiatowego w Postawach z ramienia Okręgu przeprowadzili kol. kol. Stubiedo Edward i Chmielewski Aleks.

Obecny skład Zarządu: przewodniczący kol. Balcerak Eugenjusz, zastępca przewodniczącego kol. Polit Marjan, sekretarz kol. Molis Witold, skarbnik kol. Dunowski Tomasz.

Wilno.

Ilość etatów nauczycielskich w mieście 344. Ilość nauczycieli należących do Związku Naucz. Polsk. 160 (w tem 23 naucz. szkół średnich. — Ilość nauczycieli należących do Stowarzyszenia Chrześć.-Narod. 90. Nie należących do żadnej organizacji 94.

Kancelarja zaatwiła 93 pisma.

Stan kasy za rok 1931.

Przychód w roku 1931	9.604.04
Rozchód w roku 1931	9.107.74
Saldo na 1. I. 1932 r.	496.30

Inwentarz Oddziału Grodzkiego przedstawia wartość 450 zł.

W pracy społeczno-oświatowej bierze udział około 80 osób.

Oddział Grodzki prowadzi Koedukacyjną Szkołę dla Dorosłych. Szkołę tą w r. 1931 ukończyło 134 osoby, uzyskując cenzus 7-klasowej szkoły powszechnej.

Oddział Grodzki zorganizował w 1931 r. kurs dla uczniów — kierowników uczniowskich spółdzielni. Kurs ukończyło 26 uczniów i uczenic szkoły powszechnej m. Wilna.

Dnia 12-go maja 1932 r. nastąpiło połączenie się Zw. N. P. S. P. m. Wilna z Sekcją Zw. Zaw. N. S. Ś. m. Wilna. Od tego dnia tworzy się samodzielna jednostka Oddział Grodzki Związku Naucz. Polsk. w Wilnie. Do 12. V. 1931 r. Ognisko m. Wilna było częścią składową Oddziału Powiatowego Wileńskiego.

Na inauguracyjnem zebraniu 12. V. 1931 r. został podpisany akt zespolenia się dwóch organizacyj nauczycielskich w imię dobra szkoły polskiej i nauczycielstwa tych szkół.

Od tego czasu w łonie Oddz. Grodzk. istnieje Sekcja Nauczycieli Szkół Średnich, oparta na swym regulaminie. Od 1. XI. 1931 r. wszyscy członkowie Oddziału Grodzkiego wpłacają po 1 zł. na rzecz bezrobotnych zredukowanych nauczycieli.

Bilans zamknięcia za 1931 rok
Kas Pożyczkowo-Oszczędnościowych „Samopomoc“ Okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego w Wilnie.

(Z pośród 12 Kas nadesłały sprawozdania Kasy: w Brasławiu, Głębokiem, Mołodecznie, Nowogródku, Postawach, Słonimie i Wilejce).

STAN CZYNNY:

1.	Gotówka w kasie	5.263.06
2.	Pożyczki	74.250.39
3.	Ruchomości	379.00
4.	Inne rachunki	117.54
5.	P. K. O.	18.07
6.	Lokaty	1.359.57
	Razem	81.387.63

STAN BIERNY:

1.	Udziały	64.306.56
2.	Fundusz zasobowy	1.155.78
3.	Fund. amortyzacyjny	2.50
4.	Fund. na pokr. poz. wątpl.	20.00
5.	Wkłady	9.465.85
6.	Rachunki bieżące	268.99
7.	Daniny	518.59
8.	Odsetki za rok nast.	2.046.14
9.	Różne	568.67
10.	Sumy przechodnie	37.76
11.	Zysk	2.996.79
	Razem	81.387.63

BILANS ZAMKNIĘCIA ZA 1931 ROK.

Kasa Pożyczkowo-Oszczędnościowa „Samopomoc“ przy Oddziale Związku Nauczycielstwa Polskiego w Mołodecznie.

STAN CZYNNY:

1.	Gotówka w kasie	154.61
2.	Pożyczki	13.162.96
3.	Ruchomości	
4.		
5.		
6.		
	Razem	13.317.57

STAN BIERNY:

1.	Udziały członkowskie	10.179.50
2.	Fund. zasobowy	
3.	Fund. amortyzacyjny	
4.	Fund. na pokr. poż. wątpl.	
5.	Wkłady oszczędnościowe	2.929.57
6.	Rachunki bieżące	
7.	Długi	
8.	Odsetki pobr. za r. nast.	
9.		
10.	Zysk	208.50
	Razem	13.317.57

BILANS ZAMKNIĘCIA ZA 1931 ROK.

Kasa Samopomocy Koleżeńskiej przy Oddz. Pow. Związku Nauczycielstwa Polskiego w Brasławiu.

STAN CZYNNY:		STAN BIERNY:	
1. Gotówka w kwocie . . .	513.96	1. Udziały członkowskie . .	2.749.00
2. Pożyczki	3.763.00	2. Fund. zasobowy	114.25
3. Ruchomości	25.00	3. Fund. amortyzacyjny . .	2.50
4.		4 Fund. na pokr. poz. wątpl.	20.00
5.		5. Wkłady oszczędnościowe	1.135.21
6. Strata		6. Rachunki bieżące . . .	268.99
		7. Długi	
		8. Odsetki pobr. za r. nast.	4.75
		9.	
		10. Nadwyżka	7.26
Razem . . .	4.301.96	Razem . . .	4.301.96

BILANS ZAMKNIĘCIA ZA 1931 ROK.

Kasa Pożyczkowo-Oszczędnościowa „Samopomoc" Członków Oddz. Powiatowego Związku Nauczycielstwa Polskiego w Głębokiem Spółdzielnia z ogr. odp.

STAN CZYNNY:		STAN BIERNY:	
1. Gotówka w kasie	4.432.15	1. Udziały członkowskie . .	20 450.40
2. Pożyczki	17.756.40	2. Fund. zasobowy	529.14
3. Ruchomości	321.00	3. Fund. amortyzacyjny . .	
4.		4. Fund. na pokr. poż. wątpl.	
5.		5. Wkłady oszczędnościowe	243.24
6. Strata		6. Rachunki bieżące . . .	
		7. Długi	
		8. Odsetki pobr. za r. nast.	283.60
		9.	
		10. Nadwyżka	1.003.17
Razem . . .	22.509.55	Razem . . .	22.509.55

BILANS ZAMKNIĘCIA ZA 1931 ROK.

Kasa Pożyczkowo-Oszczędnościowa „Samopomoc“ kredytowa spółdzielnia nauczycielska z ogr. odp. w Nowogródku.

STAN CZYNNY:		STAN BIERNY:	
1. Gotówka w kasie	147.15	1. Udziały członkowskie . .	6.760.06
2. Pożyczki	10.127.89	2. Fund. zasobowy . . .	269.26
3. Ruchomości	33.00	3. Fund. amortyzacyjny . .	
4. P. K. O.	18.07	4. Fund. na pokr. poż. wątpl.	
5.		5. Wkłady oszczędnościowe	2.675.52
6. Straty	676.09	6. Rachunki bieżące . . .	
		7. Sumy przechodnie . . .	37.76
		8. Odsetki pobr. za r. nast.	741.01
		9. Daniny	518.59
		10.	
Razem . . .	11.002.20	Razem . . .	11.002.20

BILANS ZAMKNIĘCIA ZA 1931 ROK.

Kasa Pożyczkowo-Oszczędnościowa „Samopomoc“ członków Oddz. Pow. Z. N. P. w Postawach — Spółdzielnia z ogr. odp.

STAN CZYNNY:		STAN BIERNY:	
1. Gotówka w kasie	10.66	1. Udziały członkowskie . .	7.108.60
2. Pożyczki	7.430.08	2. Fund. zasobowy	139.13
3. Ruchomości		3. Fund. amortyzacyjny . .	
4. Inne rachunki	117.54	4. Fund. na pokr. poż. wątpl.	
5.		5. Wkłady oszczędnościowe	109.95
6. Straty		6. Rachunki bieżące . . .	
		7. Długi	
		8. Odsetki pobr. za r. nast.	55.27
		9.	
		10. Zysk	145.33
Razem . . .	7.558.28	Razem . . .	7.558.28

BILANS ZAMKNIĘCIA ZA 1931 ROK.

Kasa Pożyczkowo-Oszczędnościowa „Samopomoc“ przy Oddziale Pow. Z. N. P. w Słonimie.

STAN CZYNNY:		STAN BIERNY:	
1. Gotówka w kasie	4.53	1. Udziały członkowskie . .	2.844.00
2. Pożyczki	3.718.00	2. Fund. zasobowy	10.00
3. Ruchomości		3. Fund. amortyzacyjny . .	
4.		4. Fund. na pokr. poż. wątpl.	
5.		5. Wkłady oszczędnościowe	697.77
6.		6. Rachunki bieżące . . .	
		7. Długi	
		8. Odsetki pobr. za r. nast.	52.15
		9.	
		10. Zysk	118.61
Razem . . .	3.722.53	Razem . . .	3.722.53

BILANS ZAMKNIĘCIA ZA 1931 ROK.

Kasa Pożyczkowo-Oszczędnościowa „Samopomoc“ przy Oddziale Związku Nauczycielstwa Polskiego w Wilejce.

STAN CZYNNY:		STAN BIERNY:	
1. Gotówka w kasie		1. Udziały członkowskie . .	14.215.00
2. Pożyczki	18.292.06	2. Fund. zasobowy . . .	94.00
3. Ruchomości		3. Fund. amortyzacyjny . .	
4. Lokaty	1.359.57	4. Fund. na pokr. poż. wątpl.	
5.		5. Wkłady oszczędnościowe	1.674.59
6. Straty		6. Rachunki bieżące . . .	
		7. Długi	
		8. Odsetki pobr. za r. nast.	909.36
		9. Różne	568.67
		10. Zysk	2 190.01
Razem . . .	19.651.63	Razem . . .	19.651.63

Ciernistym szlakiem do zwycięstwa.

..Przeżywałem duchową depresję... Czułem się zmęczony po przejściach i tarapatach, jakie mię spotkały w latach poprzedzających mój powrót z Rosji do Polski... Porządkowałem myśli, przygotowując się jednocześnie do umiłowanej pracy, jaką dla mnie zawsze była i jest praca nauczycielska. Kończył się rok 1921... Wracały siły, rosła energja i zapał...

Z opromienioną nadzieją i otwartem sercem objąłem zaszczytne stanowisko nauczyciela w zapadłej wioszczynie pow. brasławskiego.

Byłem wielkim optymistą, na wszytko patrzyłem przez różowe szkła. Wierzyłem, że aczkolwiek nasze ziemie wschodnie przeżyły nader ciężkie czasy, w narodzie tutejszym jest siła niespożyta, którą należy obudzić, zaprawić do pracy dla dobra Wolnej Ojczyzny. Myślałem, że należy tylko tę pracę oprzeć na miłości, bo jak powiada akt Unji Horodelskiej: „nie dozna łaski zbawienia, kto się na miłości nie oprze". Miłość jedna nie działa marnie: promienna sama w sobie, gasi zawiść, osłabia zawiść, daje wszystkim pokój, łączy rozdzielonych, podnosi upadłych, gładzi nierówności, prostuje krzywizny, wspina każdego, nie obraża nikogo i ktokolwiek się schroni pod jej skrzydła opiekuńcze, znajdzie się bezpiecznym, nie ulęknie się niczyjej groźby. Miłość tworzy prawa, rządzi królestwami, zakłada miasta, prowadzi do dobrego stanu Rzeczypospolitej, a kto nią pogardzi utraci wszystko".

Tak myślałem. Jednak rzeczywistość codzienna przekonała mię o czemś innem. Pierwsze posunięcie, pierwsze zetknięcie z tutejszym ludem i nawiązanie z nim stosunków — wywołało, zamiast miłości, burzę plugawej nienawiści ze strony tych, którzy, zdawało się, byli powołani do tego, aby wszelkiemi sposobami popierać moje poczynania, bo chodziło o oświatę, o zasypanie przepaści, która istniała między poszczególnemi warstwami społeczeństwa tutejszego. Zamiast miłości, zamiast zrozumienia — *powiała partyjna nienawiść.* Ze wszech stron, poczynając od dworu i kończąc na plebanji, zamiast zachęty i otuchy usłyszałem:

— *Bolszewik...*

— *Białorusin...*

— *Ateusz...*

— *Pańska praca poza szkołą zdaje się psu na budę.*

Nie zwracałem uwagi, bo wiedziałem, że ludzie, tak mówiący, byli zacietrzewionymi partyjnikami, dla których dobro Rzeczypospoli-

tej, dobro ludu kresowego — nie istniały. Partja dla nich była wszystkiem i jej właśnie chciano podporządkować wszystko i wszystkich.

I nietylko ja to odczuwałem — odczuwali to inni koledzy i koleżanki, którzy rozumieli pracę nauczycielską, jako pracę, która nie może być zamknięta w ścianach szkoły, a która musi być przeniesiona na teren szerszy, pozaszkolny.

Zrozumieliśmy, że w pojedynkę nie potrafimy dać rady, nie potrafimy skutecznie pracować i zwalczać ataki naszych wrogów. Zdawaliśmy też sprawę, że bez moralnego poparcia wielu z nas załamie się i zrezygnuje z pracy społeczno-oświatowej.

To zrozumienie było właśnie bodźcem do zaciągnięcia się pod sztandary potężnej organizacji zawodowej, która już w tym czasie liczyła przeszło 30.000 członków. Mowa o Z. P. N. S. P. Siłę i znaczenie Związku rozumiały nieliczne gromadki, które nawiązywały kontakt z Głównym Zarządem w Warszawie. *Stamtąd płynęły słowa otuchy, zachęty i pociechy.*

Ukazały się na terenie powiatu pierwsze jaskółki — Ognisko Z. P. N. S.: w Widzach, w Brasławiu, w Słobódce, w Dukształach i t. d. Rozwijały się one pomyślnie, łącząc jednostki pełne zapału i chęci do pracy. Zdawało się, że nareszcie Związkowcy popierani przez Główny Zarząd i Okręgową Komisję potrafią stworzyć odpowiednie warunki pracy i założyć trwały fundament pod gmach pracy oświatowo-społecznej.

Niestety, wszystko to było ułudą!...

Przyszła wiosna roku 1922... Na stanowisku inspektora szkolnego naszego powiatu ukazał się p. P., który ze swoistą jemu jednemu umiejętnością przypuszcza atak na Związek i związkowców, nie przebierając w żadnych środkach. Ogniska znikają z terenu powiatu brasławskiego. Pozostają luźni związkowcy, którzy ze „względów służbowych“ zostają przez wszechwładnego p. P. porozrzucani po rozmaitych Pipidówkach i Psich Wólkach.

Wszelka praca społeczno-oświatowa na terenie powiatu zamarła na długie lata.

Partyjnictwo nie potrafiło znieść światła, nie mogło pogodzić się z ideologją, która nakreśliła na swoim sztandarze wzniosłe hasła: Oświata, Miłość, Dobro i Piękno. Dusza zatruta i nękana partyjną nienawiścią nie rozumiała tych haseł. Jednego nie potrafiono tylko zrobić: *nie potrafiono zabić idei związkowej!*

Lato 1922 roku.

Nauczycielstwo z zapadłych zakątków Wileńszczyzny i Nowogródczyzny tłumnie przybyło do grodu Gedyminowego, aby uzupełnić swoje kwalifikacje.

Prawie jednocześnie odbył się zjazd kresowego nauczycielstwa, na który przybyli nasi Szanowni Koledzy: Stanisław Nowak, Juljan Smulikowski i Karol Makuch.

Prasa urągająca wszelkim poczynaniom demokratycznym, rozwinęła wprost wściekłą kampanję przeciwko zjazdowi. Nic nie pomogło. Kresowe nauczycielstwo, jak jeden mąż postanowiło zlać się ze swoimi braćmi z innych dzielnic Rzeczypospolitej w jedną wielką rodzinę związkową.

Nie zapomnę tych chwil nigdy. Wielu z nas miało łzy w oczach.

Po zjeździe, który można byłoby nazwać Unją Nauczycielską, byliśmy dumni, że zostaliśmy połączeni ścisłemi więzami z pozostałą bracią nauczycielską.

Zjazd Wileński był nowym bodźcem do pracy organizacyjnej.

Powstają nowe Ogniska: w Drui, w Jodach, w Miorach i innych miejscowościach. Tylko zachodnia część współczesnego powiatu brasławskiego (powyższe miejscowości należały do powiatu dziśnieńskiego) zachowuje bezruch, bo ciężka ręka Inspektora wszechwładnie i nielitościwie starała się zgnieść młodą społeczność nauczycielską.

Rok 1926... Część powiatu dziśnieńskiego zostaje przyłączona do pow. brasławskiego. Ciężka zmora zawisła nad Ogniskami w Drui, w Miorach i Jodach... Spotkał ich los Ognisk starego pow. brasławskiego... gasły Ogniska, *a z nimi zamarła wszelka praca społeczna.* Olbrzymi powiat, liczący prawie 300 sił nauczycielskich, był ogarnięty jakimś dziwnym marazmem.

— Nareszcie urwałem tej hydrze głowę — powiedział sobie p. P. i był zadowolony...

Przyszedł ożywczy maj 1926 roku...

Zdawało się, że eksperymenty endeckie nareszcie skończyły się...

Tak zdawało się, ale zupełnie inaczej było w rzeczywistości. „Gasnący świat" kurczowo trzymał się władzy. Potrzebne były aż trzy prawie lata, ażeby nareszcie wyrwać z rąk endeckich powiat.

Toczyła się walka. Szlak był zbyt ciernisty. Znowu zaczęły powstawać Ogniska. Pierwsze Ognisko powstało w Dryświatach, wokół którego zgrupowało się nauczycielstwo aż czterech gmin! Praca była

niełatwa, bo steroryzowane nauczycielstwo wciąż bojaźliwie oglądało się na Brasław, gdzie jeszcze znajdował się wszechwładny p. P.

Rok 1928... był to właśnie rok przełomowy. Ogniska zaczęły powstawać jedno po drugiem.

I rzecz charakterystyczna: *gdzie powstały Ogniska, tam prawie jednocześnie organizowały się Koła Mł. Wiejskiej, wieczorowe kursy, Oddziały Strzelca, świetlice, bibljoteki i t. d.* Życie społeczno-oświatowe zaczynało pulsować, kwitnąć i wydawać owoce.

„Gasnący świat“, a z nim i jego menerzy czuli sę „nieswojo“, — trzeba było zmykać.

I zmykali, jak myszy z tonącego okrętu. Przeszliśmy szlak ciernisty, ale zwyciężyliśmy!...

Dziś już niema ani jednej gminy, w której nie byłoby Ogniska, niema również wsi, w której nie wrzałaby praca oświatowo-społeczna.

Światło zwyciężyło!.. Żadna już siła nie potrafi go zgasić!...

W porównaniu z innymi powiatami jesteśmy nieco opóźnieni. Mamy dużo zaniedbanych dziedzin, ale to zamieranie powstało nie z naszej winy. Jednak to nie znaczy, że musimy pozostać w tyle. Nie — odwrotnie — musimy dołożyć wszelkich starań, ażeby te zaniedbania wyrównać w jak najkrótszym czasie, bo tego przedewszystkiem wymagają od nas interesy Rzeczypospolitej, jak również tego samego wymaga od nas nasz honor związkowy.

Pamiętajmy o tem!

Józef Milenkiewicz.

Ze wspomnień Związkowca.

Rok 1923. Siedmioklasową szkołę kończy chłopak rokujący jak najlepsze nadzieje. Jest zdolny, pilny, pracowity. Pragnie kształcić się w dalszym ciągu, — lecz dla niego rzecz to nieosiągalna. Ojca nie znał, — a matka potrafi zarobić ledwie na skromny kawałek chleba. Noszenie wody i pranie nie daje zbyt obfitych dochodów.

A Michał do nauki aż się rwie. Chciałby zostać nauczycielem. Zdrowych porywów ma dużo, choć skryty i zamknięty w sobie. Jak mu ułatwić osiągnięcie celu?

My — jego nauczyciele próbujemy wśród społeczeństwa, ale idzie opornie. Ów mówi, że przecież to nieślubne dziecko, — tamten ma zastrzeżenia, bo Michał jest prawosławnym, — inny pomógłby, gdyby

chłopakowi tak wilkiem z oczu nie patrzyło; jeszcze ktoś twierdzi, że rozumnie dobrze cel naszych kołatań, ale nie może sprawy poprzeć, bo absolwent naszej szkoły pisuje wiersze: „chyba ma źle w głowie, żeby w tym wieku" i t. d. i t. d. Ludzi dobrej woli znaleźliśmy niewielu. Było ich zamało, by mogli pomóc. Co robić? Rąk opuścić nie wolno, bo wierzymy, że działamy w dobrej sprawie.

Może organizacja nasza pomoże? Zwołujemy posiedzenie Zarządu Oddziału Pow. Szukamy wyjścia. Jedno ma najwięcej cech realnych: zaapelować do kolegów związkowców, by solidarnie poparli nas przez zatwierdzenie w Ogniskach uchwały opodatkowania się na rzecz Michała. Apel wysyłamy i jesteśmy spokojni. Wiemy już, że pupil nasz będzie się uczył. I wiara nie zawiodła. Brać związkowa w całym powiecie uchwala jednogłośnie, bez zastrzeżeń podatek.

Pieniądze wpływają.

We wrześniu jedzie chłopak do seminarjum. Radość jego jest olbrzymia.

Żegnamy go serdecznie, krótko, po żołniersku: Bądź zdrów, Michale! Wierzymy, że nie zrobisz nam zawodu i będziesz godnym miana kolegi...

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Michał od kilku już lat stoi u pługa. Przeorywuje własny, ojcowski zagon, zasiewając na nim ziarno oświaty. Pot spływa mu często ze zmęczonego czoła, ale on na to nie zważa. Pamięta o jednem: Wiary naszej zawieść mu nie wolno, — musi się stać godnym miana kolegi.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jesteś godnym tego miana dobry chłopcze! Jesteś godnym, bo sumienie masz czyste. Zaciągnięty u nas dług spłacisz swą gorliwą pracą, a to właśnie w naszej Związkowej Rodzinie nadaje przed wszystkiem prawo obywatelskie.

Jeśli dotrą do Ciebie te słowa, — wspomnij stare czasy i czerp z nich siłę woli do dalszego borykania się z losem. Wierz w wytrwanie w wyścigu wysiłków, a w zamierzeniach swych napewno nie ustaniesz. Wierz, że jeśli zajdzie tego potrzeba, znajdziesz wśród otoczenia, silną dłoń, — znajdziesz człowieka, który zromumie Cię i pomoże.

Leon.

Redaguje Komitet.
Redaktor odpowiedzialny: **Dąbkowski Stanisław.**
Pismo wychodzi 1-go każdego miesiąca prócz feryj wakacyjnych.

Cena numeru 60 gr. — dla członków Związku N. P. 50 gr..
Prenumerata roczna 6 zł. — dla związkowców 5 zł.

Ceny ogłoszeń: 1 str. — 100 zł., 1/2 str. — 60 zł., 1/4 st. — 50 zł., 1/8 str. — 30 zł.
Drobne ogłoszenia po 20 gr. za wyraz.

Zakłady Graficzne „ZNICZ" — Wilno, Ś-to Jańska 1.